

Honorio archiepiscopo et rege Edulbaldo multum honorifice susceptus est. Venit autem illuc duce Baasso milite regis Eduini fortissimo: habens secum Deanfredum filium et Ulcferam filiam Eduini et Iffi filium Osfridi filii eius: quos postea mater metu Edboldi et Osvaldi regum misit in Galliam nutriendos regi Decberecho: ibique ambo in infantia defuncti: et iuxta honorem vel regis pueris vel innocentibus christi congruam in ecclesia sepulti sunt. Attulit quoque se cum vasa preciosa Eduini regis plura: in quibus et crucez magna aurea: et calicem aureum consecratum ad ministerium altaris: que hactenus in ecclesia cantue servata monstrant. Quo in tempore Profensis ecclesia pastorem minime habebat: eo quod romanus presul illius ad Honorium papam a Justo archiepiscopo legatarius missus absorptus fuerat fluctibus italicis maris: ac per hoc curam illius prefatus illius invitatioe Honorii antistitis et Edboldi regis suscepit ac tenuit: usque dum et ipse suo tempore ad celestia regna cum glorioso fructu laboris ascendit: in qua ecclesia moriens pallium quocumque a romano papa acceperat reliquit. Reliquit autem in ecclesia sua eburaci Jacobum diaconum: virum utique ecclesiasticum et sanctum: qui multo ex hinc tempore in ecclesia manens magnas antiquo hosti preda docendo et baptizando eripuit. Cuius nomine vicus in quo maxime solebat habitare iuxta catartas usque hodie cognominatur. Qui quum cantandi in ecclesia erat peritissimus: recuperata postmodum pace in provinciam: et crescente numero fidelium etiam magister ecclesiastice cantus iuxta morem romanorum seu catuariorum multis cepit extirpare. Et ipse senex et plenius dierum iuxta scripturas patrum viam secutus est.

Explicit liber secundus ecclesiastice historie gentis anglorum.

Incipit Liber tertius

us ecclesiastice historie gentis anglorum: cum re collecta capitulorum annotatione.

Ut primi successores Eduini regis et fidem sue gentis perdiderit et regnum. Porro Osvaldus christianissimus rex utrumque restauravit
Capitulum I

Iterfecto in

pugna Eduino suscepto pro illo regnum Deiorum de qua provincia ille generis prosapiam et primordia regni habuerat filius patris eius Esfrici vocabulo Osfrich: qui ad predicationem Paulini fidei erat sacramentis imbutus. Porro regnum Berniciorum nam in duas provincias gens nordanhimbroz antiquitus diuisa erat suscepit filius Edilfridi qui de illa provincia generis et regni originem duxerat nomine Esfrid. Si quidem tempore toto quo regnavit Eduini filius us prefatus regis Edilfridi quum ante eum regnauerat cum magna nobilitate iuuetute apud scotos sine pictos exulabat. Ibi quoque ad doctrinam scotorum catholicizati et baptismatis gratia sunt recreati. Qui ut mortuo rege inimico patriam sunt redire permisi: accepit primus eorum quem diximus. Esfrid regnum Berniciorum qui uterque rex ut terreni insulas sortitus est sacramenta regni celestis quibus initiatus erat anathematizatio prodidit: ac se priscis idolatrie sordibus polluentibus pendens restituit. Nec mora utrumque rex britonum Ledualla impia manu: sed iustitiatione perit. Et primo quidem proxima estate Osfridum dum se in oppido municipio temerarie obsidisset: eruptos subito cum suis omnibus imparum cum toto exercitu devenit. Deinde cum anno integro provincias nordanhimbroz non ut rex victor possideret: sed quasi tyrannus seuiens disperderet: ac tragiaca cede dilaceraret. Tandem Esfridum inconsulte ad se cum XII. electis militibus postulante pacis gratia venientem si forte dannaui. Infaustus ille annus et omnibus bonis erosus usque hodie permanet: tamen propter apostasiam regum anglorum qui fidei sacris se exuerant: quod propter vesaniam britonici regis tyrannidem. Tunc cum placuit regum tempore communitatibus: ut ablata de medio regum perfidorum memoria: id est amnis sequeretur regum. Osvaldus diuini deo dilecti regno assignaret. Quo post occasionem fratris Esfridi superueniente puo exercitu: sed fide christi munito infidus britonum dux cum imensis illis copiis quibus nihil resistere posse iactabat iteremptus est in loco qui lingua anglorum denistes brunna. id est riuus denisi vocatur.

Ecclesiastice historie gentis Anglorum

Ut de ligno crucis quod idem rex contra baros pugnatur? ereperat inter innumera sanitatum miracula quidam adolescens sit brachij languore curatus.

Capitulum. II

O Stetit autem usque hodie et in magna veneratōe habet locus ille ubi veturus ad hanc pugnam Osvald signum sacre crucis erexit: ac flexis genibus deum deprecatus est. ut in tanta rebus necessitate suis cultoribus celesti succurreret auxilio. Denique fertur quod citato ope cruce ad foueam parata in qua statui deberet ipse fide feruens hanc eripuerit ac foueae ipsi posuerit: atque vtraque manu erectam tenuerit: donec adgesto a militibus puluere terre figeretur. Et hoc factum elato in altum voce cuncto exercitu proclamauerit. Flectamus omnes genua et deum omnipotentem ac verum in communi deprecemur: ut nos ab hoste superbo ac feroces sua miseratione defendat. Scit enim ipse quod iusta pro salute gentis nostre bella suscepimus. Fecerunt omnes ut iusserat. Et sic incipiente diluculo in hostem progressi iuxta meritum sue fidei victoria potiti sunt. In cuius loco orationis innumere virtutes sanitatum noscunt esse patratae: ad indicium videlicet ac memoriam dei eius. Nam et usque hodie multi de ipso ligno sacre crucis astulas excidere solent quas cum in aquas miserint: eisque languentes homines ac pecudes potauerint siue asperserint: mox sanitati restituntur. Vocatur locus ille lingua anglorum Hefenfeld quod dici potest latine celestis capus: quod certe vtique presagio futurorum antiquitus nomen accepit: significans nimirum quod celeste ibidem erigendum tropheum celestis inchoanda victoria celestia usque hodie forent miracula celebranda. Est autem locus iuxta mare illum quo rhomani quondam ab arcendis barbarorum impetu totam a mari usque ad mare circumterere britaniam: ut super docuimus: in quo videlicet loco consuetudine multo iam tempore fecerunt fratres Augustaldensis ecclesie que non longe abest aduenientes omni anno pridie quam postea idem rex Osvald occisus est vigilias pro salute anime eius facere: plurimamque psalmodiarum laudem celebrata victimam pro eo mane sacre oblationis offerre. Qui etiam crescentem bonam consuetudinem nup ibidem ecclesie constructa sacratio est et cunctis honorabilioribus omnibus locum facere.

efficacia
venerabili s. crucis
erecti.

Nec immerito: quod nullus ut conperimus fidei christiane signum: nulla ecclesia: nullus altare in tota Bernicioz gente erectum est prius quam hoc sacre crucis vexillum novum militie eductor dicitur te fidei deuotione contra hostem immanissimum pugnatur? statueret nec ab re est vnum e pluribus que ad hanc crucez patrata sunt miracula narrat. Quidam e fratribus eiusdem Augustalde nsis ecclesie nomine Bothelm qui nunc superest ante paucos annos dum incautus forte noctu in glacie incederet repente corruens: brachium contriuit ac grauissima fractura ipsius cepit molestia fatigari: ita ut nec ad os quod ad ducere ipsum brachium nullatenus dolore arcente valeret. Qui cum die quadam mane audiret vnum de fratribus ad locum sancte crucis ascendere disposuisse: rogauit ut aliquam ibi partem de illo ligno venerabili rediens afferret. Credere se dicens quod pro hoc donante domino salutem possit consequi. Fecit ille ut rogatus est: et reuersus ad vesperam sedentibus iam ad mensam fratribus obtulit ei aliquid de veteri musco quo superficies ligni erat obsita. Qui cum sedens ad mensam non haberet ad manum ubi oblatum sibi munus reponeret misit hoc in sinum sibi. Et dum iret cubitum oblitus alicubi deponere permisit suo in sinu permanere. At medio noctis tempore cum euigilaret sensit quid frigidum suo lateri adiacere. Ad motamque manu requirere quid esset: ita sanum brachium manumque repperit ac si nihil vnumque tantum languoris habuisset.

Ut idem rex postulans de gente Scottorum acceperit Aidanum: Eidemque in insula Lindiffarnensi sedes episcopatus donauerit.

Capitulum. III

I Deo ergo Osvald mox ubi regnum suscepit desiderans totam cuius posse cepit gentem fidei christiane gratia inuicem Cuius exprimenta primaria in expugnandis barbaris iam ceperat. Visit ad maiores natu scotorum: inter quos exulas ipse baptismatis sacramenta cum his qui secum erant militibus consecutus erat. petens ut sibi mitteretur antistes: cuius doctrina ac ministerio gens quam regebat anglorum dominice fidei et dona disceret et suscipere sacramenta. Neque aliqui tardius quod petebat impetrauit. Accepit namque pontificem Aidanum summe mansue

fudinis et pietatis ac moderaminis virum habentemque zelum dei: quibus non plene scientia. Namque dies pasche dominicum more sue gentis: cuius superius mentionem fecimus: a. xiiij. luna. usque ad. xx. obsuare solebat. Hec enim ordine septentrionalis scotorum provincia et omnis natio Pictorum illo adhuc tempore pascha dominicum celebrabat: estimas se in hac obseruantia sancti ac laude digni patris Anatholi scripta secutus: quod quidem an verum sit perit? quisque facillime cognoscit. Porro gentes scotorum que in australibus hibernie insule partibus morabantur iam dudum ad admonitionem apostolice sedis attitit pascha canonico ritu obseruare didicerunt. Veniente igitur ad se episcopo rex locum sedis episcopalis in insula Lindisfarnensis ubi ipse petebat tribuit. qui videlicet locus accedente ac recedente reumate bis quoti die instar insule maris circumluitur undis. His renudato litore protigens terre redditur: atque eius admonitionibus humiliter ac libenter in omnibus auscultans ecclesiam christi in regno suo multum diligenter edificare ac dilatare curauit. Ubi pulcherrimo sepe spectaculo contigit ut ei euangelizante antistite qui angloz linguam perfecte non nouerat ipse rex suis ducibus ac ministris iter pres verbi existeret celestis: quia nimirum tam longo exilio sui tempore linguam scotorum iam plene didicerat. Exinde cepere plures per dies de scotorum regione venire britaniam: atque illis angloz prouincis quibus regnauit Osuald magna deuotione verbum fidei predicare: et creditibus gratiam baptismi quicumque sacerdotali erant gradu predicti ministrare. Constructebatur ergo ecclesie per loca: consuebant ad audiendum verbum dei populi gaudentes: donabatur muneribus regio possessiones et territoria ad instituenda monasteria. imbuebatur preceptoribus scotis paruuli angloz una cum maioribus studiis et obseruatione discipline regularis. Nam monachi erant. maxime qui ad predicandam venerant: monachus ipse episcopus Euanus utpote de insula que vocatur Budestinatus. Qui monasterium sancti pene septentrionalium Scotorum et omnium Pictorum monasterium in quo tempore archiepiscopus bat: regedisque eorum populis preerat: quod videlicet insula ad ius quidem britannie pertinet non ma-

gno ab eo freta discreta: sed donatiōe Pictorum: qui illas Britannie plagas incolunt iam dudum monachis scotorum tradita eoque illis predicatibus fidem christi preceperunt.

Quam gens Pictorum fidem christi suscepit
Capitulum III.

Idem anno incarnationis dominice quingentesimo quinquagesimo quinto quod tempore gubernaculum rhomani imperii post Justinianum Justinus minor accepit: venit de hibernia presbyter et abba habitu et vita monachi insignis nomine Coluba Britannie: predicaturus presbiteri diuinitatis septentrionalium Pictorum: hunc etiam arduis atque horribilibus montium iugis ab australibus eorum sunt regionibus sequelstrate. Namque ipsi australes Picti qui intra eosdem montes habent sedes: multo ante tempore ut perhibent relicto errore idolatrie fidei preceperunt: predicante eis verbum prima episcopo reuerentissimo et sanctissimo viro et natione britonum qui erat rhome regulariter fidei et mysteria veritatis edoctus: cuius sedem episcopatus sancti Martini episcopi nomine et ecclesia insignis: ubi ipse etiam corpore una cum pluribus sanctis requiescit. Jam nunc angloz gens obtinet quod locus ad prouinciam Berniciorum pertinet vulgo vocatur ad candidam casam: eo quod ibi ecclesiam de lapide in solito britonibus more fecerit. Venit autem britanniam Coluba regnante Pictis Buidio filio Delochon rege potentissimo nonno anno regni eius: gressus illam verbo et exemplo ad fidei christi conuertit. Unde et prefata insula ab eis in possessionem monasterii faciendi accepit. Neque ei magna est: quod si miliarium. v. iuxta estimationem angloz: quod successores eius usque hodie tenent: ubi et ipse sepultus est cum esset annorum. lxxvj. post annos circiter. xxxij. ex quo ipse britanniam predicaturus adijt. Fecerat autem prius quam britanniam veniret monasterium nobile in hibernia quod a copia roborum de Armach lingua Scotorum: hunc est campus roborum cognominatur. Ex quo utroque monasterio plurima exinde monasteria per discipulos eius et in britanniam et in hiberniam propagata sunt. In quibus omnibus idem monasterium insulanum in quo ipse requiescit corpore principatum tenet. Habere autem solet ipsa insula ex rectore sepe abbatem presbyterum

Ecclesiastice historie gentis Anglorum

rum: cuius viri et ois puincia et ipsi etiam ordine inusitato debeant esse subiecti: iuxta exemplum primi doctoris illius qui non episcopus sed presbyter extitit et monachus. De cuius vita et verbis nonnulla a discipulis ferunt scripta haberi. Verum qualiscumque fuerit ipse nos habet de illo certum tenemus: quod reliquit successores magna continentia: a diuino amore regulari que institutione insignes. In tempore quidem summe festiuitatis dubios circulos sequentes: utpote quibus longe ultra orbem positus nemo synodalia paschalis obseruantie decreta porregerat: tantum ea que in prophetis: euangelicis: et apostolicis litteris discere poterant pietatis et castitatis opera diligent obseruantes. Permansit autem huiusmodi obseruantia paschalis apud eos tempore non pauco: hoc est usque ad annum dominice incarnationis. dccxv. per annos. cl. Adueniente ad eos reuerendissimo et sanctissimo patre et sacerdote Egberecto de natione anglorum qui in hybernia diuinitus exuauerat per christum (eratque doctissimus in scripturis et loquax vite perfectione eximius) correctus per eum et ad verum canonicum pasche diem translatus. Que tamen et antea non semper in luna. xiiii. cum iudeis: ut quidam querebant: sed in die quidem dominica: alia tamen quam docebatur hebdomada celebrabat. Sciebatur ei ut christiani resurrectione dominicam que prima sabbati facta est prima sabbati semper esse celebranda. Sed ut barbari et rustici quoniam eadem prima sabbati que nunc dominica dies cognominatur veniret minime didicerant. Verum quod gratia charitatis feruere non amiserunt: et hoc que noticia ad perficere meruerunt: iuxta premissum apostoli discitis. Et si quod aliter sapienter et hoc que vobis deus reuelauit. de quo plenius in sequentibus suo loco dicendum est.

De Ulita Aidani episcopi.

Capitulum V

A hac ergo insula ab horum collegio monachorum atque puincia anglorum instituenda in christo missus est Aidan accepto gradu episcopus: que tempore eidem monasterio Segeni abbas et presbyter presuit. Unde inter alia viuendi documenta saluberrimum abstinentie vel continentie clericorum exemplum reliquit. Cuius doctrinam id maxime commendabat omnibus quod non aliter quam vivebat cum suis ipse docebat. Nihil enim huius

mundi querere: nil amare curabat. Cuncta que sibi a regibus vel diuitibus seculi donabantur: mox pauperibus que occurreret erogare gaudebat. Discurrere per cuncta et urbana et rustica loca non equorum dorso: sed pedum incessu victus nisi maior forteneccitas compulsius solebat. Continuis vicibus aliquos vel diuites vel pauperes incedens aspexisset: presertim ad hos diuites: vel ad fidei suscipiende sacramentum si infideles essent inuitaret: vel si fideles in ipsa fide confortaret: atque ad elemosinas bonorum operum executionem et verbis excitaret et factis. In tantum autem vita illius a nostri temporis segnicia distabat: ut omnes qui cum eo incedebant siue ad tonsi siue laici meditari deberent: id est a legendis scripturis: psalmis discendis operaz dare. Hoc erat quotidianum opus illius: et omnium qui cum eo erant vicibus locorum aduenissent. Et si forte euenisset (quod tamen raro euenit) ut ad regis conuiuium vocaretur intrabat cum vno clerico aut duobus: ut vbi paululum reficiebat accelerabat ocius ad legendum cum suis siue ad orandum egredi. Cuius exemplis informati tempore illo religiosi queque viri ac femine consuetudinem fecerunt per totum annum: excepta remissione quinquagesime paschalis quarta vel sexta sabbati ieiunium ad nonam usque horam pertulere. Nullumque diuitibus honorem siue timorem gratia si que deliquissent reticebat: sed aspectu iuuetudine corripere. Nullam potentibus seculi pecuniam: excepta soluta esca si que hospitio suscepisset: unquam dare solebat. Sed ea potius que sibi a diuitibus donaria pecunia largiebantur: vel in usus pauperum. ut diximus: disponebat: vel ad redemptiorem eorum qui iniuste fuerunt venditi dispense sabbat. Denique multos quos proprio dato redemerat: redemptos postmodum suos discipulos fecit: atque ad sacerdotales usque gradus erudiendo atque instituendo peruenit. Fere autem que dum de puincia scotorum rex Osualdus postulari antistitem: que sibi sueque genti presbiterum fidei ministraret: missus fuerit primo alius austerioris animi vir. Qui cum aliquod diuinitus anglorum predicans nil proficeret: neque libenter a populo audiret redierit patriam: atque in conuentu seniorum retulerit que nihil proficere docendo genti ad quam missus erat potuisset: eo que essent homines indomabiles et dure ac barbare mentis. At illi ut perhiberet tra-

etatu magnu in concilio quid esset agendu habere ceperunt: desiderantes quidem gēti q̄ petebant saluti esse: sed nō recepto quez miserat p̄dicatoze dolentes. Tūc ait Au- dan. Nā z ipe p̄cilio intererat ad euz de q̄ agebat sacerdotē. Videt̄ mihi frat̄ q̄ duri or̄ in isto indoctis auditoribz fuisti: z non eis iuxta aplicam disciplinā p̄mo lac dō- ctrine mollior̄ porrexisti: donec paulatī enutriti s̄bo dei ad capiendā p̄fectiora: z ad faciendā sublimiora dei p̄cepta suffice- rēt. Quo audito oīm q̄ p̄sedebant ad ipm ora z oculi uersi diligēt̄ qd̄ disceret di- scutiēbāt: z ipm eē dignū ep̄atu: ipm eru- diendos incredulos z indoctos mitti debe- re decernūt. Qui gr̄a discretiōis q̄ virtus tum mater est ante oīm p̄bata imbutus sicq̄ illū ordinātes ad p̄dicanduz miserūt. Qui vbi t̄ps accepit sicut prius modera- mine discretiōis ita postmodū et ceteris p̄tutibz ornat̄ apparuit.

Dereligiōe ac pietate mirāda Oswal- di regis. Capitulū. VI.

Nius igit̄ antistit̄ doctrina rex Oswaldū cū ea cui p̄erat gēte an- glor̄ instituit: nō soluz incognita p̄genitoribz suis regna celoz spe- rare didicit: sed z regna terraz plus q̄ vlli maiorū suoz ab eodez vno deo q̄ fecit ces- lū z terrā p̄secut̄ est. Deniqz oēs natiōes z puincias britānia que in quattuor lin- guas id est britonū: pictor̄: scotorū: z an- glorū. diuise sunt in ditiōe accepit. Quo regni cūmie sublimat̄ nihilomin̄ quod mix̄ dictū est: paupibz z peregrinis semp̄ humilis benign̄ z larḡ fuit. Deniqz fert̄ q̄ t̄pe quodā cū die sancto pasche cū p̄fate po ep̄o cōsedisset ad prandium: positusqz esset in mensa corā eo discus argentē re- galibz epulis refertus: etiā iāqz essent ma- nus ad panem benedicendum missurū: in- trasse subito ministrū ip̄i: cui suscipiēdo rū inopum erat cura delegata: z indicasse regi quia multitudo paup̄ez vndecunqz adueniēs maxime p̄ plateas sederet: po- stulans aliqd̄ elemosyne a rege: Qui mox dapes sibi met appositas deferri paup̄- bus: s̄z discū cōfringit: atqz eisdez minua- tum diuidi p̄cepit. Quo viso pōtifex qui assidebat delectatus tali facto pietat̄ ap- prehendit dexteraz eius z ait. Nunq̄ in

ueterescat hec man̄. z ita dō iuxta votū b̄ndictionis eius puenit. Nam cuz inter- fecto illo pugna man̄ cū brachio a ces- tero essent corpore refecte: contigit vt hā- ctenus incorrupte p̄durēt. Deniqz in v̄- beregia q̄ a regina quodā vocabulo Deb- ba cognominat̄ loculo incluse argenteo i- ecclia sancti Petri seruantur: ac dignō a- cunctis honore venerantur. Huī indū- stria regis Deiorū z Bernicioz provin- cie que eaten̄ ab inuicē discordabant: in- vnam sunt pacem: et velut vnum compa- ginate i populū. Erat aut̄ nepos Edui- ni regis ex sorore Acha. dignūqz fuit vt tantus p̄cessor tales haberet de sua san- guinitate z religiōis heredē z regnū.

Ut puincia occidentaliū Saxonū ver- bū dei p̄dicante Byrino suscepit: z d̄ suc- cessoribz eī Agilbercto: et Eleutherio.

Capitulū. VII.

O t̄pe rex occidentaliū saxonū q̄ antiquit̄ Beuisse vocabant̄ re- gnante Lyniglisso fidē christi sus- cepit. Predicante illis p̄buz By- rino ep̄o q̄ cum cōsilio pape Honorij ve- nerat britāniā. p̄mittens q̄dez se illo p̄sen- te in intimis vltra anglor̄ p̄buz: quō nul- lus doctor p̄cessisset: sancti fides semina esse sparsurum. Unde z iussa eiusdez pon- tificis p̄ Asteriū genuesem ep̄m in ep̄at̄ cōsecrat̄ ē gradū. S̄z britāniā pueni- ens. ac p̄mū Beuissor̄ gēte ingrediēs: cū oēs ibidē paganissimos inueniret: vtiū esse ratus est ibi potī verbuz p̄dicare: q̄ vltra p̄grediens eos q̄bz p̄dicare deberet inquirere. Itaqz euāgelizante illo in p̄fa- ta puincia cuz rex ip̄e cathecizatus fon- te baptismi cum sua gente ablueret: Con- tigit tūc temporis sanctissimū ac victori- osissimū regē nordanbimbroz Oswaldū affuisse: eūqz d̄ lauacro exēntē suscepisse: ac pulcherrimo prosus z deo digna con- sortio cuius erat filiaz accepturus in cō- iugem ip̄m prius secūda generatiōe deo- dedicatum sibi accepit in filium. Dona- uerunt ergo ambo reges eidem ciuitatez que vocat̄ Dorcic: ad faciendā inibi sedem episcopalem: vbi factis dedicatisqz eccle- sijs: munitisqz ad dominū pro eius labor- re populis aduocatis migravit ad domi- num. Sepultus ē in eadē ciuitate. z post

*Efficiā Elecmof.
vide in p̄fate dō*

Ecclesiastice historie gentis Anglorū

annos multos. Hec de epatum agente tra-
 flatus inde inuenta ciuitatez atq; in eccle-
 sia beatorū apoloz Petri et Pauli posi-
 tus est. Defuncto autem et rege successit
 in regnum filius eius Comualch: qui et
 fidem et sacra regni celestis suscipere renuit:
 et non multo post etiam regni terrestri poten-
 tia perdidit. Repudiata enim sorore Bedan-
 regis merciorū quā duxerat aliam accepit ux-
 orem: ideoque bello potitus ac regno per-
 a ab illo secessit ad regem orientaliū Anglorū cui
 nomen erat Anna: apud quē triennio exulans
 fidem cognouit ac suscepit veritatis. Hanc
 et ipse apud quē exulabat rex erat bonus: et
 bona ac sancta sobole felix: ut in sequentibus
 docebimus. Cum pro restitutus eēt in regnū
 Comualch venit in puinciam de hyber-
 nia pontifex quādam nomine Agilberchtus na-
 tione quādam gallus: sed tamē legendarū
 gratia scripturarū in hybernica non paruo tpe
 demoratus: Coniunxitque se regi sponte mi-
 nisteriū predicandi assumens. cuius eruditio-
 nem atque industriam videns rex rogauit eum
 accepta ibi sede epali sue gentis manere
 pontificem. Qui precibus eius annuens multis
 annis eidem generi sacerdotali iure presuit.
 Tandem rex quā saxonū linguā tantū nouerat
 parte barbare loquē subintroduxit in puin-
 ciam aliam sue lingue episcopi vocabulo Uini et
 ipsum in gallia ordinari: diuidensque in duas
 parrochias puinciam: huic in ciuitate Cle-
 ta quā a gente saxone Uintancestir appel-
 lat sedes epatus tribuit. Unde offensus
 grauitate Edilberchtus quod hoc ipso in con-
 sulto ageret rex rediit galliam: et accepto
 epatu parisiē ciuitatis ibidem senex et ple-
 nus dierū obiit. Non multo autem annis post
 abscessum eius a britania transfactus pulsus
 ē et Uini ab eodem rege ab epatu: quod secedens
 ad regem merciorum vocabulo Uulfheri
 emit precibus ab eo sedē Londonie ciuitatis:
 eiusque episcopus usque ad uite sue terminū mansit.
 Sicque puincia occidentaliū saxonū
 tpe non paruo absque presule fuit. Quo etiam
 tpe rex prefatus ipsius generis grauissimis re-
 gni sui damnis sepiissime ab hostibus afflic-
 ctus: tandem ad memoriā reduxit quod eum prius
 perfidia regno pulerit fides agnita christi
 in regnū reuocauerit. Intellexitque etiam
 tunc destituta pontifice puincia recte
 pariter diuino fuerit destituta presidio.

Visit ergo legatarias in gallia ad Agil-
 berchtū submissa illū satisfactioe deprecans
 ad epatum sue gentis redire. At ille se ex-
 cusans et venire non posse protestans. quod episcopi
 scopatu proprie ciuitatis ac parrochie tene-
 res astricere. Ne non obnoxie petenti nil fer-
 ret auxilij misit. pro se illū presbyterū Eleus-
 theriū nepotē suū quod ei si vellet ordinaret
 episcopus: dicens quod ipse eū dignū esse epatu iudi-
 carē. Quo honorifice a populo et a rege susce-
 pto rogauerūt Theodorū tūc archiepiscopus
 Douuernensis ecclie ipsum sibi antistitem cō-
 secrari. Qui consecratus in ipsa ciuitate mul-
 tis annis epatū Heuissorū et synodica san-
 ctione solus sedulo moderamine gessit.

Ut rex Caturariorū Earconbrecht idola
 destrui precepit: et dicitur filia eius Eartongota et
 pinqua eius Edilberg sacrata deo virginibus.
 Capitulum VIII.

Anno dñice incarnationis. d. c. l. i. i. i.
Aeadbald rex caturariorū transiens ab
 hac uita Earcoberechto filio re-
 gni gubernacula reliquit. Que il-
 li suscepta. xlii. annis et aliquot mensibus no-
 bilissime tenuit. Hic primus regū anglorū
 in toto regno suo idola reliquit ac destrui
 simul: et ieiunium. xl. dierū obseruari princi-
 pali auctoritate precepit. Que ne facile a
 quopiam posset stemni in transgressores di-
 gnas et competentes punitiones posuit.
 Cuius filia Earcongota ut condigna paren-
 ti soboles magnarū fuit uirgo et uirginis: ser-
 uens deo in monasterio quod in regione
 francoz constructū est ab abbatisa nobilif-
 sima vocabulo Fara in loco qui dicitur
 Hibrige. Nam eo tpe nec dum multis in re-
 gione angloz monasterijs constructis: mul-
 ti de bruta de britanie monachice uersa-
 tionis gratia francoz uel galliarū monasteria
 adire solebant: sed et filias suas eiusdem eru-
 diendas: ac sponso celesti copulandas mit-
 tebant. Maxime mbrige et incale et in an-
 dilegū monasterio. In quibus erat Sethrit
 filia uxoris Anne regis orientaliū an-
 glorum: cuius supra meminimus: et filia
 naturalis eiusdem regis. Edilbergeque utra-
 que cum esset peregrina pro merito virtu-
 tum eiusdem monasterij Brigensis abba-
 tissa constituta. Cuius regis filia maior
 Sexburg uxor Earcoberechti regis canis

tuariorum habuit filiam Earcogathā: de qua sum^{us} dicturi. Hui^{us} autē virginis deo dicite multa quod ab incolis loci illi^{us} solent operari et signa miraculorum usque hodie narrari. Uerū nos de transitu tū illi^{us} quod celestia regna petiit aliqd breuiter dicere sufficiat. Imminente igitur die sue uocationis cepit circumire in monasterio casulas infirmarum christi famularum: earumque uel maxime que uel etate profecte: uel probitate erant morum insigniores: quarum se omnibus humiliter commendans obitu^m prime suū quem reuelatione didicerat non celabat esse futurum. Quā uidelicet reuelatione huiusmodi esse prohibebat: uidisse sese albatortū cateruā hominum idē monasteriū intrare: hosque a se interrogat^{us} quod quererent: aut quod ibi uellet respondisse quod ob hoc illo fuerint destinati ut aureū illud numisma quod eo de Cantua uenerat secum assumerent. Ipsa autē nocte in cui^{us} ultima parte. i. incipiente aurore presentis mundi tenebras transiens supernam migravit ad lucē. Multi de fratribus eiusdem monasterii quod alii erant in edibus iam manifeste se cōcent^{us} angelorum psallentium audisse referebāt: sed et sonitū quasi plurime multitudinis monasterii ingrediētis. Unum mox egressi dinoscere quod esset uiderunt lucē celitus emissam fuisse: maximamque sanctam illā animā carnis uinculis absolutā ad eterna patrie celestis gaudia ducebatur. Addūt et alia que in ipsa nocte in monasterio eodem diuinit^{us} fuerint ostensa miracula. Sed hec nos ad alia tendentes suis narrare permittim^{us}. Sepultū est autē corpus uenerabile virginis et spōse christi in ecclesia beati protomartyris Stephani. Placuitque post diē tertium uel lapis quod monumētū tegebatur amoueret et altius in ipso loco reponeret. Quod dum fieret tante flagrantie suauitas ab imis ebulliuit ut cunctis que astabant fratribus et sororibus quasi opobalsami cellarā eē uiderent aperta. sed et matertera eius: de qua diximus: Edilberg et in ipsa deo dilectam perpetue uirginitatis gloriā in magna corporis continētia seruauit: que cuius esset uirtutis magis post mortem claruit. Cum enim esset abbatissa cepit facere in monasterio suo ecclesiam in honore omnium apostolorum in qua suum corpus sepeliri cupiebat. Sed cum opus idē ad mediū ferme esset perductū: illa ne perficeret morte precepta ē:

et in ipso ecclesie loco ubi desiderabat condita. Post cui^{us} mortē fratribus alia magis curatibus intermissus est hoc edificium annis septē quibus cōpletis statuerūt ob nimietate laboris hui^{us} structurā funditus relinquere. Quia ipso abbatisse illo loco eleuata in ecclesia que esset perfecta ac dedicata transferri. Et aperientes sepulchrum eius ita intermeratū corpus inuenere: ut a corruptione concupiscētie carnalis erat immune: et ita de nouo lotū: atque alijs uestibus indutū trāstulerūt illud in ecclesiam beati Stephani martyris. Cui^{us} uidelicet natalis ibi solet in magna gloria celebrari die nonarum iuliarum.

Ut in loco in quo occisus est rex Oswald crebra sanitarum miracula facta: utque ibi primo iumentum cuiusdam uiantis: ac deinde de puella paralytica sit curata.

Capitulum IX.

Ragnauit autē Oswald rex christianissimus nordanhimbrogum nouē annis: annumerato illo anno quem et uisualis impietas regis britonum et apostasia clemēs regum angolorum detestabile fecerat: siquidem ut supra docuimus: uino anno omnium sensu firmatus ē ut nomen et memoria apostatarum de catalogo regum christiano et prior^{um} aboleri deberet: neque alio quo regno eorum annus adnotari. Quo cōpleto annorum curriculo occisus ē cōmissio grauius proli ab eadē gente pagana: paganoque regemerciorum: a quo et predecessor eius Eduin^{us} peremptus fuerat in loco qui lingua angolorum nuncupatur Daserfelth: anno etatis sue xxxviii. die quinto mensis augusti. Cui^{us} quanta fides in deū: que deuotio mentis fuerit: etiā post mortē uirtutum miracul^{um} claruit. Namque in loco ubi pro patria dimicans a paganis interfectus est: usque hodie sanitates infirmorum et hominum et pecorum celebrari non desinunt. Unde cōtingit ut puluerem ipsum ubi corpus eius in terrarum corruit multi auferentes: et in aquam mittentes suis pro hoc infirmis multum cōmodi afferrent. Qui uidelicet mos a deo increbuit ut paulatim ablata exinde terra fossam ad mensuram stature uiriliter altam reddiderit. Hec mirandum in loco mortis illius infirmos sanari que spū dum uiueret infirmis et pauperibus consulere: et elemosynas dare operes ferre non cessabat

Miracul. Oswaldi

ex puluere curant infirmi ubi Oswaldi occisus.

Ecclesiastice historie gentis Anglorū

Et multa quidem in loco illo: vnde de puluere loci illius facta sunt miracula narrat. Sed nos duo tantum que a maioribus audiuntur referretatis duximus. Non multo post interfectionem eius exacto tempore contigit ut quidam equo sedens iter iuxta locum ageret illum: cuius equus subito lassescere: consistere: caput in terram declinare: spumas ex ore dimittere: et augescere dolore imo in terram cepit ruere. Desiluit eques. et stramine substrato cepit expectare horam qua aut melioratum reciperet in mentum: aut relinqueret mortuum. At ipsum diu graui dolore vexatum cum diuersas in partes se torqueret repente volutando deuenit in illud locum ubi sepe memorabilis occubuit. Hec mora quiescente dolore cessabat ab in sanis membrorum motibus: et consuetudo equorum more quasi post lassitudinem in diuersis locis vicissim sese voluere. statimque erurgens quasi sanum per omnia vireta herbarum avidius carpere cepit: quo ille viso ut vir sagax ingenium intellexit: aliquid mire sanctitatis huic loco quod equus est curatus inesse. Et posito ibi signum non multo post ascendit equum: atque hospitium quo proposuerat accessit: quo dum adueniret inuenit puellas ibi neptem patrisfamilias longo paralysis morbo grauatas. Et cum familiares domus illius de acerba puelle infirmitate ipso presente querentem cepit dicere ille de loco ubi caballus suus esset curatus. Quid multa: imponentes carro duxerunt ad locum illum: ibidemque depositi erunt. At illa posita in loco obdormiuit parumper: et ubi euigilauit sanata se ab illa corporis dissolutione sentiens: postulata aqua ipsa lauit faciem: crines composuit: caput linteo cooperuit. et cum his qui se adduxerunt sana pedibus incedendo reuersa est.

Ut puluis loci illius contra ignem valuerit
Capitulum. X.

¶ **Q**uotempore venit aliquis quidam de natione britonum (ut fertur) iter faciens iuxta ipsum locum in quo prefata erat pugna completa. Et vidit vnicuique loci spacium cetero campo viridius ac venustus: cepitque sagaci animo conicere quod nulla esset alia causa insolite illo in loco viriditatis: nisi quod ibidem sanctior cetero exercitus viri aliquis fuisset interfectus. Tulit itaque de pul-

uere terre illius secum: illigans in linteo conuictas quod futurum erat quod ad medellam infirmam cum idem puluis proficeret: et pergens itinere suo peruenit ad vicum quendam vespere intravitque in domum in qua vicini cenantes epulabantur et susceptus a dominis domus resedit et ipse cum eis ad conuiuium appendens linteo cum puluere quem attulit in vna postea parietis. Lunam diutius epulis atque ebrietate vacaret accenso gradum igne in medio contigit volantibus in altum scintillis culmen domus quod erat virgis contextus: atque fenestras tectus subitaneis flammis impleri. Quod cum repente conuiuio terrore confusi conspicerent fugerunt foras: nil ardenti domui etiam iamque periture perdesse valentes. Consumpta ergo domo flammis: postea solummodo in qua puluis ille inclusus pendebat tuta ab ignibus et intacta remansit. Qua visa protulere mirati sunt valde: et perquirentes subtilius inuenierunt quod de illo loco adsumptus erat puluis vbi regis Oswaldi sanguis erat effusus. Quibus patefactis ac diffamatis longelateque miraculis: multi per dies locum frequentare illum: et sanitatum ibi gratiam capere sibi suisque ceperunt.

Ut super reliquias eius lux celestis tota nocte steterit: et ut per eas sint demoniaci curati.
Capitulum. XI.

¶ **A**ter quam nequaquam silentio propter eundem reor quod virtutis illius ac miraculi celestis fuerit ostensus. Cum ossa eius inuenta atque ad ecclesiam in qua nunc seruantur translata sunt. Factum est autem hoc per industriam regine merciorum Ostride. que erat filia fratris eius. Osium qui post illum regni apicem tenebat: ut in sequentibus dicemus. est monasterium nobile in puincia Lindisli nomine Beardan. quod eadem regina cum viro suo Adilredo multum diligebat: venerabat: excolebat. in quo desiderabat honoranda patrum sui ossa recondere. Cumque venisset: carrum in quo eadem ossa ducebantur in cubete vespere in monasterium profectum noluerunt ea que erant in monasterio libenter excipere: quod et si sanctum eum nonerant: tamen quod de alia puincia ortus fuerat et super eos regnum acceperat veteranis eius odium etiam mortuum insequerentur. Unum factum est ut ipsa nocte reliquie allate foras per-

manerēt: tētorio tū maiore sup̄ carrū in q̄
inerāt oñso. s; miracū celest; oñsio q̄ reue
rēt ea suscipiēda a cūct; fidelib; eēt pate
fecit. Nam tota nocte colūna lucis a car
ro illo ad celum vsq; porrecta oib; pene
eiusdē Lindisse puincie loc; cōspicua sta
bat. Unde mane facto fratres monasterij
ill; q̄ pridie abnuerūt: diligēter ip̄i pete
re ceperūt vt apud se eedē sancte ac dō dī
lecte reliquie pderent. Tota igit ossa itu
lerūt i thecā quā in hoc pparauerūt: atq;
in ecclia iuxta honorē cōgruū posuerūt
vt r regia viri sc̄i psona memoriā habe
ret eternā: vexillū eius sup̄ tumbaz auro r
purpura cōpositū apposuerūt. Ipsamq;
aquā in qua lauerūt ossa in angulū sacra
rij fuderūt. Ex quo tpe factū est vt ip̄a ter
ra q̄ lauacrū venerabile suscepit: ad abigē
dos ex obsessis corporib; demōes gratia
salutaris haberet effectū. Deniq; tpe seq̄n
te cū pfata regina in eodē monasterio mo
raret venit ad salutandaz eam abbatissa
quedā venerabilis q̄ vsq; hodie sup̄est vo
cabulo Edilbilt soroz viroz sc̄toruz Edel
uini et Eduini: quoz prior ep̄s i Lindissi
puincia. sc̄os erat abbas i mōasterio q̄ vo
cat Peartaneu: a quo nō longe r illa mo
nasteriū habebat. Luz ergo veniens illuc
loqueretur cum regina: atq; inter alia ser
mone de Oswaldo exorto diceret q; r ip̄a
lucem ipsa nocte illa supra reliquias eius
ad celum vsq; altaz vidisset. Adiecit regi
na de puluere pauimenti in quo aq̄ laua
cri illius effusa est multiaz sanati essent
ifirmi. At illa petit sibi portionē pulueris
salutiferi dari et accipiēs illigatū panno
pdidit i capsella: r redijt. Trāfacto h̄ tpe
aliquāto cū esset i suo monasterio venit il
lic quidam hospes qui solebat nocturnis
sep̄us hor; repēte ab imundo spiritu gra
uissime vexari. Qui cuz benigne suscept;
post cenā i lecto membra posuisset subito
a diabolo arrept; in clamare: dentib; frēs
dere: spumare: r diuersis motib; cepit mē
bra torquere. Lunq; a nullo vl̄ teneri vl̄ li
gari potuisset: cucurrit mīster r pulsans
ad hostiū nūciavit abbatisse. At illa ape
riēs ianuā monasterij exiit ip̄a cum vna
sc̄timonalij feminarū ad locū viroz. Et
euocās presbyteroz rogauit secū venire ad
patientem. Ubi cū veniētes viderūt mul

tos affuisse: q̄ vexatum tenere adsuissent:
motus eius isanos cōprimere conati neq;
qua q̄ valebant. Dicebat psbyter exorcis
mos r queq; poterat p sedādo miseri fu
rore agebat. sed nec ip̄e quis multū labo
rās pficere aliqd valebat. Lūq; nil saluti
furcti sup̄esse videret: repēte venit i mētē
abbatisse puluis ille p̄fat;. Statiq; iussit
ire ministrā. r capsellā i q̄ erat adducere: r
cū illa afferēs. q̄ visa cuz intraret atriū do
m; i cui; iteriorib; demōios; torq̄bat; p̄tis
cuit ille subito: r q̄si somnū laxat; depou
suit caput: mēbra in q̄tez oia p̄posuit cō
ticuere oēs: intentiq; ora tenebat quē res
exitū haberet r solliciti expectātes. r post
aliquātū hore spacium resedit q̄ vexabat r
grauiter suspirās mō inq̄t sanū sapio. re
cepi ei sensuz animi mei. At illi sedulo sci
scitabant quō h̄ p̄rigisset. Qui ait. Vox
vt h̄go hec cuz capsella quā portabat ap
ppinquit atrio dom; hui; discessere oīs
q̄ me p̄mebant spūs maligni: r me relicto
nusq; pparuerūt. Tūc dedit eis abbatiss
sa portiunculaz de puluere illo r sic data
oratiōe a psbytero noctē illā detissimā du
xit. Nec aliqd extoto nocturni timor;
aut vexatiōis ab antiq; hoste ptulit.

Ut ad tumbā ei; sit puerul; a febre cuz
ratus. Capitulū. XII.

Equate debic tpe fuit i eodē mo
nasterio puerul; q̄dā lōgo febril;
suz icōmodo ḡuit vexat;. Qui cuz
die q̄daz sollicit; horaz accessiōis
expectaret ingress; ad cū q̄dā de fratrib;
His inq̄t mi nate doceā te quō curer; ab
hui; molestia lāguoz;. Surge igredere ec
clesiā r accedēs ad sepulchruz. Oswaldi
ibi reside: r q̄et; manēs adhere tūbe: vide
ne exreas ide nec d̄ loco mouear; donec ho
ra recessiōis febril; trāsierit. Tūc ip̄e itra
bo r educaz te inde. Fecit vt ille suaserat.
Sedētēq; eū ad tūbam sc̄i ifirmitas tan
gere neq; p̄sumpsit: qn tū timēs aufugit
vt nec secūda die: nec tertia: nec vnq; ex
inde eū auderet p̄tigere. Nō ita eēt gestū
q̄ referebat mibi frater inde adueniēs: ad
iecit q; eo adhuc tpe q̄ mecū loq̄bat super
eēt i eodē monasterio iā iuuenis ille i quo
tūc puero factū erat h̄ miraculuz sc̄itaz;.
Nec mirādū p̄ces regis illi; iā cū dño re
gnātis multū valere ap̄d enz q̄ tēperalib;

Ecclesiastice historie gentis Anglorū

regni quōdā gubernacula tenens magis p
etno regē laborare ac deprecari solebat.
Deniq; fert q; a tpe matutine laudis se
pius ad diē vsq; in orōnib; pstitit: atq;
ob crebrū morē orādi siue grās agēdi do
mino semper vbicūq; sedens supinas sp
sup genua sua manū habere solit⁹ sic. vul
gatū est hoc et incōsuetudine puerbū ver
sum q; etiā inter verba oratiōis vitam si
nierit. Flāq; cū armis et hostibus circūse
pius iamq; videret se esse perimēdū ora
uit pro animab; exercit⁹ sui. Quā dicūt in
prouerbio: deus miserere animab; dixit
Oswald cadēs in terrā. Ossa illius trāssta
ta et condite sūt in monasterio qd̄ dixim⁹.
Porro caput in manus cū brachijs a cor
pore precisas iussit rex q; occiderat in sti
pitibus suspendi. Quo post annū deue
niens cum exercitu successor regni eius
Osinu abstulit ea. et caput quidem i cimi
terio Lindisfrānsis ecclesie in regia po
cunitate manū cū brachijs pdidit.

Ut in Hybernia sit quidaz a mortis ar
ticulo p eius reliquias reuocatus.

Capitulū. XIII.

Nec solū icelyti fama viri britānie
fines lustrauit vniuersos: sed etiaz
trās oceanū lōge radiosa salufife
re lucis spargens germanie sil et
hybernie partes attingit. Deniq; reuerens
dissim⁹ antistes acta solet referre: q; cum
rhomā vadens apd̄ scitissimū Fresonū gē
tis archiepi spū Ulbrozdū cū suo anti
stite Ulfrido moreret: crebro eū audire
mirādis reliquijs eiusdē reuerēdissimi re
gis in illa puincia gesta fuerint narrare.
S; et in hybernia cū psbyter adhuc pere
grinā p eterna patria duceret vitā: rumo
rem sanctitatis eius in ea quoq; insula lō
ge lateq; iam pcrebuisse ferebat. E quib;
vnū qd̄ int̄ alia retulit miraculuz p̄senti no
stre historie inserēdū credidim⁹. Tēpore
inqt̄ mortalitatis que britāniā hyberniāq;
lata strage vastauit: percussus est eiusdē cla
de pestis inter alios scholasticos quidaz
de genere scotoz: doct⁹ quidez vir studio
litteraz: s; erga curā p̄perue sue saluatio
nis nil omnino studij et industrie gerēs.
Quicuz se morti p̄imum videret timere
cepit et pauere: ne mox mortuus ob meri
ta scelerum ad inferni claustra raperetur.

Elamauitq; me cū essem in vicino posu⁹:
et integra tremēs suspiria flebili vocetas
lia mecū q̄rebat. Quides inqt̄ qui iam cre
scēte corpis molestia ad articulū subside
morti cōpellor. Nec dubito me post mor
tē corpis statim ad perpetuā anime mor
tē rapiēdū. ac ifernalib; subdēdū esse tor
mētis: q; tempore nō pauco inter studiuz
diuine lectiōis diuinoz potius implica
mētis q; diuinis solebam seruire manda
tis. Inest autē animo (si mihi pietas su
perna aliqua viuendi spacia donauerit)
viciosos mores corrigere atq; ad iperius
diuine voluntatis totā ex integro mētē:
vitāq; transferre. Verū noui non hoc esse
meriti mei: vt inducias viuendi vel acci
piā: vel me accepturum esse confidaz: nisi
forte misero mihi et idigno veniā p̄ auxili
um qui illi fideliter seruierūt p̄iciari di
gnatus fuerit. audiui⁹ autē et fama cre
berrima quia fuerit in gente vestra rex mi
rāde sanctitatis vocabulo Oswald: cui⁹
excellētia fidei et veritatis etiā post mor
tem p̄tutū frequētium opatiōe claruerit.
Precorq; si aliquid reliquiaz illi⁹ penes
te meritum habes afferres mihi: si forte
mihi dñs p̄ ei⁹ merita misereri voluerit.
At ego respōdi. Habeo quidē de ligno in
q; caput ei⁹ occisi a paganis infixū est et si
firmo corde credider⁹ p̄t̄ diuina pietas p
tātū meritū viri et hui⁹ vite spacia longio
ra p̄cedere: et ingressum te vite penitis di
gnū reddere. Nec morat⁹ ille integrā se i
B habere fidē respōdebat. Tunc bñ dixit
aquā et astulā roboris p̄bati imittens ob
tulit egro potandū. nec morat⁹ meli⁹ habes
recepit: et p̄ualecēs ab infirmitate multo
deinceps tpe vixit: toto q; ad deū corde et
ope p̄uersus oib; vbicūq; pueniebat cle
mentia p̄j conditoris et fidelib; ei⁹ famu
lis gloriam predicabat.

Ut defuncto Paulino Thamar p̄ eo
Trofensis ecclie presulatū suscepit: et
humilitate mirabili Osuini: q; ab Osinu
crudeli cede pemptus est.

Capitulū. XIII.

Translato ergo ad celestia regna
Oswaldo suscepit regni terrestr⁹
sedē pro eo frater ei⁹ Osinu inue
nis. xxx. circiter. annoz et p̄ ānos
xxvij. laboriosissime tenuit. Impugnat⁹

videlicet ab ea q̄ fratrem occiderat pagana gente mercior: et a filio q̄ suo Aluctrido nec nō et a fratre suo. id est fratris sui qui ante eum regnavit. id est filio Edualdo. Cuius anno secundo h̄ est ab incarnatione dñice anno. DC. lxxij. reuerendissimus pater Paulinus quondam quidē Eburacensis h̄ tunc ep̄s Profensis civitatis trāsijt ad dñm. vi. iduū octob. die Qui decē et nouē annos et menses duos et xxi. dies ep̄atum tenuit. Sepultus est in secretariobeari apli Andre: q̄ rex Edilbrecht a fundamentis in eadē Profi civitate cōstruxit. In cuius locū Honorius archiep̄s ordinavit Thamar. oriundū quidē de gente cantuarior: sed vita et eruditione antecessoribus suis equandū. Habuit autē Osuinum p̄mis sui tēporibus cōsortē regie dignitatis. vocabulo Osuinid stirpe regis Edvini hoc est filii Osrici: de q̄ supra retulim⁹. viz. eximie pietatis et religionis: q̄ puencie Deiroz sex annis in maria oim rex affluentia et ip̄e amabilis oibus p̄fuit. Sed nec eum ille qui ceterā trāsūbrane gentis partes ab aquilone: id est Bernicioz puenciaz regebat habere pacē potuit: q̄n potuit in grauescētibz causis dissensionū miserima hunc cede pemit. Si quidē sgregato contra inuicē exercitū: cū videret se Osuinū cū illo qui plures habebat auxiliarios nō posse bello cōflicteratus est vtili⁹ tunc dimissa intentione bellandi seruari se ad tēpora meliora. Remisit ergo exercitū quē sgregauerat: ac singulos domū redire p̄cepit a loco qui vocatur Ulfars duū: id est mōs Ulfari: et est a vico cataractone et ferme milibz passuū p̄tra solsticialē occasuz secret⁹. Diuertit q̄ ip̄e cū vno t̄m milite suo fidelissimo noīe Condberī celandus in domo comitis Hunualdi: quē etiā ip̄s sibi amicissimū autumabat. Sed beu probdolor lōge aliter erat. Nam ab eodem comite proditū eum Osuinū cum p̄fato ip̄i us milite per p̄fectū suū Ediluinuz detestanda omnibz morte interfecit. Quod factum est die. xiiij. kal̄s septemb. anno regni eius nono in loco qui dicitur Ingetblingū vbi postmodū castigādū bui⁹ facinorū grā mōasteriū cōstructū est. In q̄ p̄ vtriusq̄ regis et occisi videlicet: et ei⁹ q̄ occidere iussit aie redemptioe q̄tidie dño p̄ces offerri debent. Erat autē rex Osuini et aspectu ve-

nust⁹: et statura sublimis et affectu iocundus et moribz ciuilibz et manu omnibz nobilibz simul atq̄ ignobilibz largus. Vñ cōtigit vt ob regiaz ei⁹ et animi et vult⁹ et meritorū dignitatē ab omnibz diligere. et vndiq̄ ad eius ministeriū de cunctis q̄ puencis viri etiā nobilissimi cōcurrerēt. Cum inter ceteras virtutis et modestie. et (vt ita dicā) specialis benedictiois glorias etiam maxime fuisse fert̄ humilitatē: vt vno p̄bauerint exemplo: donauerat equū optimū antistiti Aidano: in quo ille quous ambulare solitus vltimū flūcta trāsire: vlti alia quilibet necessitas insisteret viapagere posset. Cuius paruo interiecto tēpore paup̄ quidā occurreret: et elemosinā petēs desiliēs ille p̄cepit equū ita vt erat strag⁹ regulariter pauperi dari. Erat ei multum misericors et cultor pauperū ac velut pater miserorū. Hoc cū regi esset relatū dicebat ep̄o: cum forte ingressuri essent ad prandium. Quid voluisti dñe antistes equū regium quē te cōueniebat propriū habere pauperi dari? Nunquid nō habuimus equos viliores plurimos: et alias species que ad pauperū dona sufficerēt: quous illū eis equum nō dares quē tibi specialiter possidēdum elegi. Cui statim ep̄us. Quid loqueris inquit rex? Nū tibi charior est ille filius eq̄ q̄ ille filius dei? Quibus dictis intrabāt ad prandēdū. et ep̄iscopus quidē residebat in suo loco. Porro rex venerat et cepit confitens ad focum calefieri cum ministris. Et repente inter calefaciētes recordans p̄bū quod dixerat illi antistes discit se gladio suo: et dedit illum ministro: festinusq̄ accedens ante pedes ep̄i corruit: postulās vt sibi placatus esset quia nunquid inquit deinceps aliquid loquar de hoc: aut iudicabo quid. vel quantū de pecunia nra filijs dei tribuas. Quod vidēs ep̄s mltū p̄mituit: ac statim exurgēs leuauit eum: promittēs se multū illi esse placatū: dūmodo ille residens ad epulas tristitiā deponeret. Dūq̄ rex iubente ac postulāte ep̄iscopo leticiā recipet: cepit contra ep̄s tristis vsq̄ ad lachrymarū profusionē affici. Quē dū presbyter suus lingua patria quā rex et domestici eius nō nouerant quare lachrymaret interrogassz. Scio inquit q̄ nō multo tēpore victur⁹ est rex. Nūq̄ enī vidi aū hac

Ecclesiastice historie gentis Anglorum

humilē reges. Unde animaduerto citius illū ex hac vita rapiendū. Nō em̄ digna est hec gens talem habere rectorē. Nec mlto post dira atistitis p̄sagio tristi regis funere: de quo supra dixim⁹: impleta sunt. Sz z ipe antistes Aidā nō plus q̄. xij. post ocisionē regis: quē amabat die: id ē prid. Kal septemb. de seculo ab lat⁹ p̄petualaborū suorum a dño p̄mia recepit.

Ut ep̄s Aidā nautis z tempestatem futuram p̄dixerit: et oleū sanctum quo hanc sedarent dederit.

Caplm XV

Quicūq̄ meriti fuerit etiā miraculorū signis intern⁹ arbiter edocuit. Et q̄b̄ tria memorie cā p̄oes resat⁹ est. Presbit⁹ q̄dam noie Atta multe grauitat⁹ ac veritat⁹ vir: z ob id oib⁹ etiā ip̄is p̄ncipib⁹ seculi honorabilis Luz mitteret Lantuanam ob adducendam inde cōiugē regi Osinu filia videlicet Eduini regis. Easledā: q̄ occiso patre illuc fuerat adducta. Qui terrestri quidē itinere illo venire: sz nauigio cū virgine redire disponebat. Accessit ad ep̄m Aidanū: obsecrās eū p̄ se suisq̄ q̄ tūc iter erāt aggressuri dño supplicare. Qui b̄ndicēs illos ac dño cōmēdās dedit etiā oleū sc̄tificatū. Scio inq̄dens qz vbi nauē ascēderit⁹: tēpestat⁹ vobis z vētus strari⁹ supueniet. Sz tu mēto h̄ oleū qd̄ tibi do vt mittas in mare et statim quiescētib⁹ ventis serenitas maris vos leta p̄sequetur. Accepto desideratoq̄ itinere donū retinet. z cūcta vt p̄dixerat antistes ex ordie cōpleta sunt. et q̄dem in primis furētib⁹ vndis pelagi tentabāt naute ancoris in mare missis nauē retinere: neq̄ hoc agētes aliqd̄ p̄ficiēbāt. Lūq̄ mergētib⁹ vndiq̄ et implere incipientib⁹ nauē fluctib⁹: mortē sibi omnes iniere etiam iamq̄ adesse viderēt. Tandē p̄sbiter reminiscēs verba antistitis assumpta ampulla misit de oleo in pōtū: z statim vt p̄dictū erat suo quieuit a feruore. Sicq̄ factū est vt vir dei p̄phetie spiritū tēpestatem p̄dixerit futurā: et p̄ virtutē eiusdem sp̄s sh̄a c̄ exortā: q̄nis corpāliter absens sopiuerit. Qui ordinē miracli nō quilibet dubi⁹ relator: sed fidelissim⁹ mibi nostre ecclesie p̄sbiter Lynimund vocabulo nar-

rauit: q̄ se hoc ab ipso Atta p̄sbitero i q̄z p̄ quē cōpletū est audisse p̄hibebat.

Ut idem admotū ab hostibus vrbiregie ignem orando amouerit.

Caplm XVI

Aliud eiusdē patris memorabile miraculū ferme mlti q̄ nosse potuerūt. Nā tpe ep̄atus ei⁹ hostilis mercionū exercit⁹ p̄da ducenoz dābimbrozū regiōes ip̄ia clade lōgelateq̄ deuastans: puenit ad vrbez vsq̄ regiā q̄ ex Bebbe q̄ndam regie vocabulo cognominatur: eamq̄ neq̄ armis: neq̄ obsidiōe capere poterat flāmis assumere conat⁹ est. Discessitq̄: z viculis que in vicinia vrbis inuenit aduexit illo plurimā cōgeriez trabiū: tignozq̄ parietū virgeoz z tectis enei. Et his vrbez in magna altitudie circūdedit a parte q̄ terre est cōtigua. Et dū vētū opportunuz cerneret illato igne cōburere vrbem nō est. Quo tpe reuerendissimus antistes Aidan in insula farne: q̄ duobus ferme milib⁹ passuū ab vrbe p̄cul habetur morabatur. Illo em̄ sepi⁹ secreta oratiōis z silētij causa secedere cōsueuerat. Deniq̄ vsq̄ hodie locū sedis illi⁹ solitarie in eadē insula solēt ostēdere. Qui cū vent⁹ furentibus globuz ignis ac fumuz supra muros vrbis exhalare cōspiceret: fert eleuat⁹ ad celū ocul⁹ manibusq̄ cū lachrymis dixisse. Vide dñe q̄nta mala facit p̄da. Quo dicto statim mutati ab vrbe vēti in eos qui accenderāt flāmarū incendia retorserūt: ita vt aliq̄ lesi: omnes territi pugnare vltra vrbem cessarent quam diuinitus iuuari cognouerant.

Ut destina ecclesie cui idē accūsib⁹ obi erat ardentib⁹ ceteris domus flāmis absumi nequerit z de interna vita illi⁹.

Caplm XVII

Tunc cū dies mort⁹ egredie corpe cogeret cōpletis ānis episcopat⁹ sui. xvij. erat in villa regia nō lōge ab vrbe de qua p̄fati sum⁹. In hac enim habens ecclesiaz et cubiculum sepi⁹ us ibidem diuertit ac manere: atq̄ inde ad p̄dicādū circūquaq̄ cōsueuerat exire. qd̄ ip̄m et in alijs villis regijs facere solebat vtpote nihil proprie possessionis: excepta

ecclesia sua et adiacentibus agris habens:
 Zetederunt ergo ei egrotanti tectorium ad oc-
 cidentalem ecclesie partem: ita ut ipsum tectorium
 parieti hereret ecclesie. Unde factum est ut ad
 cuius destine que extrinsecus ecclesie munimi-
 ne erat appositae spiritum vite exhalaret vlti-
 mum. Obiit autem xvii epatus sui anno. prid-
 kals septembris. Cuius corpus mox inde
 translatum ad insulam Lindisfarnensium atque in
 cimiterio fratrum sepultum est. Et interiecto
 tempore aliquanto cum fabricata esset ibi basilica
 maior atque in honore beatissimi apostolorum prin-
 cipis dedicata: illo ossa eius translata: atque
 ad dexteram eius altaris iuxta venerationem
 tanto pontifici digne condita sunt. Succes-
 sor vero ei in epatum Sinan et illo ipse ab Hu-
 scotoz insula ac monasterio destinatus ac
 tempore non pauco in epatu permansit. Corripit autem
 post aliquod annos ut penda merciorum
 rex cum hostili exercitu hec in loca pueniens
 cum cuncta que poterat ferro flammaque perderet: vi-
 culque ille in quatuordecim obijt vna cum ecclesia
 memorata flammis assumeret. Sed nimirum
 immodum sola illa destina cui incubes obijt
 ab ignibus circum cuncta vorantibus absumi non
 potuit. Quo clarescente miraculo mox ibi
 dem ecclesia restaurata et hec eadem destina in
 monumentum est parietis ut ante fuerat for-
 rinsecus appositae. Rursusque pacto tempore aliquo
 to euenit per culpam incurie vicum eiusdem et ipsas
 pariter ecclesiam ignibus consumi: sed nec tunc
 quidem eandem tagere flamma destina valebat.
 Et cum magno utique miraculo ipsa eius for-
 mina ingrediens quibus edificatio erat affixa
 perderet: ipsam tamen ledere nullatenus sinebat.
 Tunc tertia edificata vbi ecclesia destina illa
 non ut antea de foris in fulcrum domus
 apposuerunt: sed intro ipsam ecclesiam in me-
 moriam miraculi posuerunt: vbi intrantes genu-
 flectere ac misericordie celestis supplicare
 deberent. Corripitque multos ex eo tempore gratiam
 sanitatis in eodem loco consecutos: quoniam etiam
 astutis ex ipsa destine excisis: et in aquam mis-
 sis plures sibi suisque languorum remedia con-
 quisiere. Scripsit hec de persona et opibus vi-
 ri prefati nequaquam in eo laudans: aut eligens
 hoc quod de obseruantia pasche minus per-
 fecte sapiebat: imo hoc multum detestans. In-
 cut in libro quem de temporibus composui mani-
 festissime probauit. Sed quasi verax histori-
 cus septemplex ea que de illo: siue per illum sunt

gesta describens: et que laude sunt digna in eius
 actibus laudans ad utilitatem legentium memo-
 rie commendas. Studium videlicet pacis et cha-
 ritatis continentia: et humilitatis animi tre-
 et auaricie victorie: superbie simul et vane glo-
 rie contemptore. Industria faciendi simul et
 docendi mandata celestia solertia lectio-
 nis et vigiliarum auctoritatem sacerdoti dignam: re-
 darguendi superbos ac potentes pariter et infir-
 mos consolandi ac pauperes recreandi vltimo
 fendendi clementiam. Qui (ut breuiter mul-
 ta comprehendat) quantum ab eis qui illum nos-
 uere didicimus: nil ex omnibus que in euange-
 licis: siue apostolicis: siue prophetis litteris
 faciendi cognouerat pretermittere: sed cun-
 cta pro suis viribus opibusque explere cura-
 bat. Hec in prefato atistite multum proplector
 et amo quia nimirum hec de placuisse non
 ambigo. Quia autem pascha non suo tempore obserua-
 bat: vel canonicum eius tempus ignorans: vel
 sue gentis auctoritate nec agnatum sequere
 deuctus non approbo: nec laudo. In quo
 tamen hoc approbo: quia in celebratioe sui
 pasche non aliud corde tenebat: venerabat
 et predicabat: quod nos. id est redemptionem
 generis humani per passionem resurrectionem
 ascensionem in celos mediatorum dei et hominum
 iesu christi. Unde et hac non ut quidam falso
 opinatur. xiiij. luna in qualibet feria cum in
 deis. sed die dominica se agebat a luna a. xiiij.
 usque ad vicesimam propter fidem videlicet domini
 ce resurrectionis quam vna sabbati factam pro-
 spem nostre resurrectionis quam eandem vnam sab-
 bati que nunc dominica dies dicitur veraciter
 futuram sancta ecclesia credebat.

De vita vel morte religiosi regis Sig-
 berecht. Caplm. XVIII

Is temporibus regni orientaliu an-
 gloz post Eurpualdum Redualdi
 successoris Sigberecht frater eius
Nepfuit homo bonus et religiosus: qui dudum
 in gallia duz inimicicias Redualdi fugi-
 ens exulari lauacrum baptismi precepit: et pa-
 triam reuersus vbi regno positus est: mor-
 ea que in galliis bene disposita vidit imita-
 ri cupiens instituit scholam. in qua pueri lit-
 teris erudiretur: iuuante se episcopo Fe-
 lice quem de catua acceperat: eiusque pedago-
 gos ac magistros iuxta morem cantuari-
 rum prebente. Tantumque rex ille celestis regni

Ecclesiastice historie gentis Anglorum

amator factus est vt ad vltimū relictis regni negocijs: et cognato suo Egrice commendatis: qui et antea partē eiusdē regni tenebat: intraret mōasteriū qđ sibi fecerat atq; accepta sibi tōsura p̄ eterno magis regno militare curaret. Quod dū multo tpe faceret cōtigit gentē merciorū duce rege Penda aduersus oriētales anglos in bellum p̄cedere. Qui dū se inferiores in bello hostib; aspicerēt: rogauerūt: Sigberechtū ad cōfirmandū milites cōuenire in p̄liū. Illo nolēte ac cōtradicente: inuitū de monasterio erūctes duxerūt in certamē: sperantes minus animos militū trepidare minus p̄sente duce quodā strenuissimo et eximio posse de fuga meditari. Sed ipse p̄fessiois sue nō imemor dū opimo esset valatus exercitu: nō nisi virgam tñ habere in manu voluit. Occisusq; est vna cū rege Egrice et cūctus eorum insistentib; paganis cesus sine dispsus exercit;. Successor autē regni illoꝝ factus est Anna fili;. Eni de regno gñe vir optim; atq; optime genitor solus. de q̄bus in sequētib; suo tpe dicitur dū ē. Qui et ipse postea ab eodē pagāo merciorū duce: a q̄ et p̄decessores ei; occisus ē

Ut Furse; apud oriētales anglos monasteriū fecerit. et de visioib; vel sanctitate ei;: cui etiā caro post mortē incorrupta testimonium p̄hibuerit.

Capitulum XIX

U Ex dū adhuc Sigberecht regni insulas teneret supuenit d̄ hybernia vir sanctus nomine Furse;: p̄bo et actib; clar;: sed egregi; insigne p̄tutib; cupiēs p̄ dño vbiq; sibi opportunū inuenir; pegrinā ducere vitā. Qui cū ad puiciā oriētalium pueniss; āglorū: susceptus est honorifice a rege p̄fato. et solitū sibi op; enāgelizādi exequēs multos et exēplo p̄tut; et incitamento f̄mōis: vltimū incredulos ad christū p̄uertit vel etiā credentes ampli; in fide atq; amore christi cōfirmavit. Ubi q̄daz infirmitate corpis arreptus āgelica visioe p̄fruit: in q̄admonitus est cepto p̄bi ministerio sedul; insistere: vigilisq; cōsuetis et orōibus indefess; incubere: eo q̄ cert; sibi exit;: sed incerta eiusdē exit; hora futura. dicēte dño. Uis

gilate itaq; q̄ nescit; diē neq; horā. Qua visioe confirmat; curauit locū monasterij quē a p̄fato rege Sigberechtō accepit rat velocissime p̄struere: ac regularib; instituire disciplinis. Erat at monasteriū siluaz. et maris vicinitate amenū: p̄structū in castro quodā qđ lingua angloꝝ enobherburg id ē vrbis enobberi vocat;. Quod deinde rex puicie Anna: ac nobiles qui q̄ angustiorib; edificijs ac donarijs adornauerūt. Erat at vir iste d̄ nobilissimo genere scotoꝝ. S; longe anio nobilior q̄ carne. ab ipso tpe puericie sue curā nō modicā lectioib; sacris sil; et monasticis exhibebat disciplinis. et qđ maxie fctōs delectat cūcta q̄ agēda didicerat sollicit; agere curabat. Quid multa; p̄cedēte tpe et tpe sibi monasteriū in q̄ liberius celestib; studijs vacaret p̄struxit. Ubi corrept; infirmitate. sicut libell; de vita ei; p̄scriptus sufficienter edocet: rap; est e corpe. Et a vespa vsq; ad gallicātū corpe exiit; angelicoꝝ agminū et aspect; intueri: et laudes beatas meruit audire. Referre at erat solit; q̄ apte eos in alia resonare audiret. ibūt sc̄i de p̄tute in virtutē. Et itez. videt; b̄i de; deoꝝ in sion. Qui reduct; in corpore et die tertia rursum eductus: vidit nō solū maiora beatoꝝ gaudia: s; et maxima malignoꝝ spirituum certamina: qui crebris accusatioib; improbi iter illi celest; interducere p̄tendebāt. Nec tñ p̄tegentib; euz angelis q̄cuaz p̄ficiēbāt. De quibus oibus si qui pleni; scire vult. id ē q̄nta fraudis solertia demones et actus eius et verba sup̄flua et ipas etiā cogitatioes quasi in libro descriptas replicauerit: q̄ ab angelis sanctisq; ac viris iust; sibi inter angelos apparentibus leta vlt tristia cognouerit: legat ipm d̄ quo dixi libellū vite ei; et multū ex illo vt reor. p̄fect; spirituales accipiat. In q̄b; tñ vnū ē q̄ et nos in hac historia ponere mltis cōmodū duxim;. Euz q̄ in altū esset elat; iussus est ab angelis q̄ eūd ucebāt respicere in mundum: At ille oculos inferiora deflectens: vidit quasi vallem tenebrosam subitus se imo positam. Uidit et quattuor ignes in aere non multo ab inuicem spacio distātes. Et interrogās Angelos qui essent hi ignes: audiuit hos esse ignes q̄ mūdū succendētes

essent cōsumpturi. Unū mēdaciū. cū hoc q̄ i baptismo abrenūciare nos sathane et omnibus operibus eius pmisimus: mini me implemus. Altez cupiditatis: cū mundi diuitias amori celestium preponimus. Tertium dissentionis: cum animas proximoz etiā in supuacuis reb⁹ offendere non formidamus. Quartus impietatis: cū in firmiores spoliare et eis fraudez facere p̄ nihilo duximus. Crescentes v̄o paulatim ignes vsq; adinūcē sese extēderūt: atq; in īmensum adunate sunt flāme. Cūq; appropinquassent p̄fimescens ille dicit angelo. Dñe ignis mihi appropinquē. At ille. Nō nō incēdisti inquit: nō ardebit te. Nam si terribilis iste ac grandis esse rogas videt̄ tamē iuxta merita operū singulos examinat. q; vniuscuiusq; cupiditas i hoc igne ardebit. Sicut ei quis ardet in corpe p̄ illicitam voluptatē: ita solutus corpe ardebit per debitā penā. Tūc vidit vnū de tribus angelis qui sibi in tota vtraq; visioe ductores affuerūt p̄cedentē ignes: flāmas diuidere: et duos ab vtroq; latere circūnolātes ab igniā se periculo defēdere. Vidit autē et demones p̄ ignez volantes incēdia belloz cōtra iustos struere. sequūtur aduersus ip̄m accusationes malignoz spiriū: bonoz copiosior celestium agminū visio. Sed et viroz de sua natione sanctorū quos olim sacerdotū gradu nō ignobiliter potitos fama iam vulgante cōpererat a quib; nō pauca que vel ipsi vel omnib; q̄ audire vellent multū salubria essent audiunt. Qui cū verba finissent et cū āgelicis spiritib; ipsi quoq; ad celos redirēt: remāserūt cū beato Furseo tres angeli: de quibus diximus q̄ eū ad corpe referret. Cūq; p̄fato igne maxio appropinquet: diuisit q̄ dem angelus sicut p̄ ignē flāme. sed vir dei vbi ad patefactā inter flāmas ianuā p̄uenit: arripētes imundi spiritus vnū de eis quos in ignib; torrebāt iactauerūt in eū: et p̄tingentes humez: maxillāq; ei⁹ incēderūt. Cognouitq; hominē: et que vestimenta eius morietis accepit ad memoriā reduxit. quē angelus sanctus statim apprehendens in ignē reiecit. Dicebatq; hostis malignus. nolite repellere quē ante susceperistis. Nā sicut bona ei⁹ peccatorū susceperistis: ita et de penis eius p̄cipes esse de-

betis. Cōtradicēs āgelus. Nō inqt̄ p̄pter auariciam: sed p̄pter saluandā eius animā suscepit. Cessauitq; ignis. Et cōuersus ad eū angelus. Quod incendisti inquit: h̄ arsit in te. Si em̄ viri in peccatis suis mortui: pecuniā nō accepisses: nec penā ei⁹ in te arderet. et plura locutus qd̄ erga salutē eoz qui peniterēt esset agendū salubri sermone edocuit. Qui postmodū in corpore restitutus om̄i vite suctpe signū incendiū qd̄ in anima pertulit visibile cūctis in humero maxillāq; portauit. Virumq; in modum q̄ anima in occulto passa sit caro palam p̄mōstrabat. Curabat autē semp si cut et ātea cōsueuerat om̄ibus opus virtutuz et exemplis ostendere et p̄dicare sermonibus. Ordinē autē visionū suaz illis solum modo q̄ p̄pter desiderū cōpūctionis interrogabāt expōere volebat. Superest adhuc quidam frater senior monasterij nostri q̄ narrare solet dixisse sibi quēdam multuz veracem ac religiosum hominē q̄ ipsum Furseū viderit in puincia oriētaliū āgloz: illasq; visioes ex ipsi⁹ ore audierit. Adhūc ens: quia temp⁹ h̄yemis fuerit acerrimū et glacie constrictum: cum sedēs in tenui veste vir iste iterdicēdū p̄pter magnitudinē memorati timoris vel suauitatis quasi in medie estatis caumate sudauerit. Cum ergo ad superiorem redeamus multis annis in scotia verbuz dei omnibus annūcians tumultus irruētium turbarū non facile ferret: relictis omnibus que habere videbatur ab ipsa quoq; isula ad patriā discessit. Et paucis cū fratrib; p̄ britones in puinciam angloz deuenit: ibiq; p̄dicans verbum. vt diximus monasteriū nobile cōstruxit. Quib; rite gestis cupiens se ab oibus seculi huius et ipsi⁹ q̄z monasterij neogocij alienare reliqt̄ mōasteriū: et animaz curaz fratri suo Fallano et p̄sbyteris Solbano et Dicullo: et ip̄o ab oib; mūdi rebus liberi anachoretica p̄uersatōe vitā finire disposuit. Habuit altez fratrem vocabulo Alanū: qd̄ mōasterij p̄batōe diuturna ad heremiticā vitā p̄uenerat. Tūc q̄ solus petēs annū totū cū ea i p̄tinētia et ordib; i q̄tidiais manū vixit laborib;. Dein turbatā icursioe gētī lūi puiciā vidēs: et mōasteriū q̄z p̄icēz imiere p̄uidēs dimissis ordiate om̄ib; nauigauit galliā: ibiq; a r̄ge frācoz

Ecclesiastice historie gentis Anglorum

Blodorus vel patricio Herconualdo honorifice suscepto monasterium construxit in loco latimaco noiato. Ac non multo post in firmitate correpto die clausit vltis. Cuius corpus idem Herconualdus patricius accipiens seruauit in porticu quodam ecclesie qui in villa sua cui nomen erat perroma faciebat: donec ipsa ecclesia dedicaretur. Quod cum post dies. xxvij. esset factum et corpus ipsum in porticu ablatum pro altare esset recedendum: inuentum est illesum ac si eadem hora de hac luce fuisset egressus. Sed et post annos iij. constructa domuscula cultiori receptui corporis eius de quadam oriente altaris adhuc sine macula corruptiois inuentum ibidem digno cum honore translatum est. Ubi merita illius multis sepe constat deo operante claruisse virtutibus. Nec et de corporis eius incorruptioe breuiter attigimus: ut quanta esset viri sublimitas legentibus nota existeret. Que cuncta in libello eius sufficienter. Et de alijs comilitonibus ipsius quisque legerit inueniet.

Ut defuncto Honorio pontificatu sit functus Deus dedit. et que tpe illo orientaliu angloꝝ que Hronsef ecclesie fuerit antistes. Caplm. **XX**

Posterea defuncto Felice orientaliu angloꝝ episcopo: post decem et quatuor annos accepit episcopatum Honorius loco eius ordinauit. Thomam diaconum eius. de puincia Hiruioꝝ et post quatuor annos sui episcopatus de hac vita subtrahit Berethgislum cognomine bonifacium de puincia cantuarioru loco eius substituit. Et ipse quoque Honorius post que etate sui cursus impleuit migravit ex hac luce anno ab incarnatione domini. dcliiij. post. kal. octobris et cessante episcopatu p annu et vij menses electus est archiepiscopus cathedre Doruernesensis sextus Deus dedit de gente occidentaliu saxonu. Que ordinaturus uenit illuc Thamar antistes ecclesie Hrofesis. Ordinatus est autem die. vij. kal. aprilis et rexit ecclesiam annos. ix. menses iij. duos dies. et ipse defunctus Thamar consecrauit pro Damianu: qui de gente australium saxonu erat oriundus.

Ut puincia mediterraneoru Angloꝝ sub rege Peada christiana sit facta Caplm. **XXI**

In tempore mildiengli. id est mediteranei angli sub principe Peada filio Pedan regis fide et sacra fuitatis precepit. que cum esset iuuenis optimus ac regis nomine ac persona dignissimus prelatus est a patre regis genitris illius. Venitque ad regem Floridabimbroy. Quis postulas filiam eius Aluchfreda sibi iugem dari. neque aliter quod petebat impetrare potuit: nisi fide christi ac baptisma cum gente cui perat acciperet. At ille audita predicatioe fuitatis et promissione regni celestis: spes resurrectionis ac future immortalitatis libenter se christianum fieri uelle professus est: etiam si virginem non acciperet. persuasus maxime ad precipiendam fidem a filio regis. Quis nomine Aluchfredus do que erat cognatus et amicus eius bene sororem ipsius iugem uocabulo Lymburgam filiam Peada regis. Baptizatus est ergo a Sinano episcopo cum omnibus que secum uenerat comitibus ac militibus eorum que famulis uniuersis in uico regis illustri que uocat ad muz. Et arreptus quatuor presbyteris que ad docendam baptizandam gentem illam et eruditionem et uita uidebant idonei multo cum gaudio reuersus est. Erant autem presbyteri Ledar Adda et Betti et Diurna. quorum uultum natione scotoꝝ: ceteri fuere de anglis. Adda autem erat frater Uttan presbyteri illustris: et abbatis monasterii que uocat Laprecaput cuius super meminimus. Venientes igitur in puincia memorati sacerdotes cum principe predicabant prebui: et libenter auditi sunt. Multis quoque uicibus et nobiliu et infirmorum abrenunciato a sorde idolatrie: fidei fonte abluti. Nec prohibuit Peada rex quoniam etiam in suo habet mercionatione uerbu si que uellent audire predicare. Quin potius odio habebat et despiciebat eos quos fide christi imbutos operam fidei non habere deprehendit: dicens: contemnendos esse eos et miseros qui deo suo in quem crederent obedire contenerent. Lepta sunt hec biennio ante mortem Peada regis. Ipse autem occiso cum Quis rex christianissimus regnum eius acciperet ut insequerentibus dicemus. factus est diurna unus ex prefatis quatuor sacerdotibus episcopus mediterraneorum angloꝝ simul et merciorum a Sinano episcopo. Paucitas enim sacerdotum congebant unum antistitem duobus populis profici. Qui cum paulo sub tempore non paucorum domiolebem acquisisset defunctus est apud mediterraneos anglos: in regione que uocatur

Fepplingū. Suscepitq; p illo epatū col-
lach & ipe de natiōe scotoꝝ. Qui nō mul-
to post epatu relicto reuersus ē ad insulā
hu: vbi plimoz caput & arcē scoti habue-
re cenobiorum. Succedente illō i epatu
Thū bere viro religioso & monachica vi-
ta instituto: natiōe qdē anglo: sed a scot
ordinato epō qd tpiū Vulfberi regis: de
q̄ insequētib; dicem⁹: factū est.

Ut orientales saxones fidem quaz du-
dū abiecerāt sub rege Sigberechto p̄di-
cante Ledd receperint.

Caplm. XXII.

Et tpe etiā orientales saxones fidē
quā olim expulso Dellito anti-
stite abiecerāt istātia reḡ Osuu
receperūt. Erat em̄ rex eiusdē gē-
ris Sigberecht q̄ post Sigberechtū co-
gnomēto paruū regnauit amic⁹ eiusdem
Osuu reḡ. q̄ euz frēq̄nter ad eū i puincia
Flordāhimbroz veniret. Solebat em̄ eū
hortari ad intelligēdū deos esse nō posse
q̄ hoīm manib; facti eēnt. dei creādi ma-
teriā vniā v̄ lapidē eē nō posse: quoz reci-
sure vel igni absumerent: v̄ in vasa qlibet
hūani vsus formarent: v̄ certe despectui
habita foras p̄icerent: & pedib; p̄culcarē-
tur: in terrā verterent. deū poti⁹ intelligen-
dū maiestate icōprehensibile. hūanis ocul
inuisibile: oipotētē & eternū: q̄ celū & terrā &
humanū gen⁹ creasset: nō i vili et caduco
metalloy sed i celis esse credēda. Veritoꝝ
q̄ intelligēdū: qz oēs q̄ volūtātē eius a quo
creati sūt discerēt & facerēt: eterna ab illo
p̄mia essent p̄cepturi. Hec & hmōi multa
euz rex Osuu regi Sigberechto amica-
bili & q̄si fraterno cōsilio sepe inculcaret:
tandem iuuante amicorum consensu cre-
didit & facto cum suis cōsilio cum exhor-
tatiōe fauētib; cūctis & annuentib; fidei
baptizat⁹ ē cū eis Asinano epō in villa re-
gia: cui⁹ supra meminim⁹ q̄ cognominat⁹
ad murū. Est aut̄ iuxta murū q̄ olim rho-
mani britāniā insulā p̄cinxere. xij. milibus
passuū a mari orientali secreta. Igitur rex
Sigberecht eterni reḡ iā ciuis effect⁹ tē-
palis sui regni sedē repetit. Postulās ab
Osuu rege vt aliq̄s sibi doctores darz q̄
gētē suā ad fidē ch̄i p̄uerterēt: ac fōte sa-
lutari abluerent. At ille mittens ad puin-
ciam mediterraneozū angloꝝ clamauit

ad se virū dei Ledd. & dato illi socio alte-
ro quodā p̄sbytero misit p̄dicare verbuz
genti orientaliū saxonū. Ubi cū oia p̄am-
bulātes multā dño ecclesiaz p̄gregassent
p̄tigit quodā tpe eundē Ledd redire do-
mū: ac puenire ad eccliam Lindissarnen-
sem p̄pter colloquiū Sinani ep̄i. q̄ vbi p̄-
speritatē ei op⁹ euāgelij cōperūt fecit euz
ep̄m in gentē orientaliū saxonū: vocat⁹ ad
se in ministeriū ordinationis alijs duob;
ep̄is. Qui accepto gradu ep̄atus rediit
ad puincia: & maiore auctoritate ceptum
opus explens fecit per loca ecclias: p̄sby-
teros et diaconos ordinauit: q̄ se in p̄bo
fidei & ministerio baptizandi adiuuaret:
maxime in ciuitate que lingua saxonum
Ithancestir appellat. Sz in illa q̄ Tiba-
burg cognomiat: quoz p̄or locus est in
ripa pente amnis: secūdus in ripa camen-
sis: in q̄b; collecto examie famuloꝝ ch̄i
disciplinā vite regulari in quātuz rudes
adhuc capere poterāt erudiri docuit. Cū
qz tempe nō pauco in p̄fata puincia gau-
dente rege cōgaudēte vniuerso pp̄lo vi-
te celestis institutio quotidianū sumeret
augmētū. cōtigit ip̄m regez istigante oīm
bonoz inimico p̄inquoꝝ suoz manu in-
terfici. Erāt at̄ duo germani fratres qui
hoc facim⁹ patrarūt. Qui cū interroga-
rent cur h̄ facerēt: nil aliud r̄ndere potuerūt:
nisi ob h̄ se iratos fuisse & inimicos regis
q̄ ille nimīū suis p̄cere soleret inimicis: &
factas ab eis iniurias mox obsecrantib;
placidamēte dimitteret. Talis erat cul-
pa regis. p̄ qua occideret q̄ euāgelica pre-
cepta deuoto corde suaret: in qua tamē
morte ei⁹ inoria iuxta p̄dictuz viri dei ha-
est ei⁹ culpa punita: Habuerat em̄ vn⁹ ex
his qui eū occiderūt comitib; illicitū cō-
ingū. qd cū ep̄s p̄hibere & corrigere eum
nō posset excōicauit eū: atq; oīmib; qui se
audire velint p̄cepit ne domū eius intra-
rent: neq; de cibis illius acciperēt. Lōtēs
psit aut̄ rex p̄ceptum. & rogatus a comite
intrauit epulaturus domū eius qui cū
abisset obuiauit ei antistes. At rex intus
ens cū mox tremefactus desiliuit equo ce-
ciditq; ante pedes ei⁹ veniā reatus postu-
lans. Flā & ep̄us pariter desiliuit. sedit
em̄ ipe in equo. Iratus aut̄ tetigit regē ia-
centē virga quā tenebat manu. & pontifiz-

Ecclesiastice historie gentis Anglorū

cali auctoritate prestās: dico tibi inquit: quia noluit te trinare a domo patris et damna-
nati illius tu in ipsa domo mori habes. Sed
credendum est quod talis mors viri religiosi non
solum talem culpam diluerit: sed etiam meritum
ei auerit. Quia nimirum ob causam pie-
tatis que propter obseruationem mandatorum
christi trigit. Successit autem Sigberecho
in regnum Suidhelm filius Serebaldi: qui
baptizatus est ab ipso Ledde in puincia orien-
taliū anglorū in vico regio que dicitur rendleshā.
id est mansio rendili. Suscepitque eum ascen-
dente de fonte sancto Edilualdo rex ipsius
genti orientalium anglorū Fuffanna rex-
gis eorundem.

Ut idem episcopus Ledde locum monasterii con-
struendi ab Oswald rege accipiens oroni-
bus et ieiunijs domino consecrauerit: et de obitu
tu ipsius.

Capitulum. XXXIII.

Solebat autem idem vir domini cum apud ori-
entales saxonas episcopatus officio
fungere: septemque et suorum idem nor-
danhimbroy puincia exhortandi
gratia reuolare. Quae cum Oswald filius Osual-
di regis qui in deorum partibus regnum habe-
bat: viz scilicet et sapientem probum et moribus vir-
deret: postulauit eum possessionem terre aliam
quam a se construendum monasteria in qua ipse rex
et frequentius ad deprecandum dominum verbumque au-
diendum aduenire et defunctos sepelire de-
beret. Nam et ipse fideliter credidit multumque iu-
uari eorum orationibus quotidianis que illo in lo-
co domino seruiret. Habuerat autem idem rex
secum fratrem germanum eiusdem episcopi vocabulo
Lelin viz eque deo deuotum qui ipse ac fa-
milie ipsius verbum et sacramenta fidei (erat
ei presbyter) ministrare solebat. per cuius noti-
ciam maxime ad diligendum noscedumque episcopi
puenit. Fanes ergo votis regis antistes
elegit sibi locum monasterii construendi in mo-
tibus arduis ac remotis. In quibus latronum
magis latibula ac lustra ferarum quam habitacu-
la fuisse videbant hominum: ut iuxta prophetiam
Esaie in cubilibus in quibus prius dracones
habitabant oriret viros calamituriūci. id
est fructus bonorum operum ibi nasceret ubi pri-
us vel bestie commorari: vel homines bestialiter
vivere consueverat. Studens autem vir domini ac-
ceptum monasterii locum primo precibus ac
ieiunijs a peccatis flagitiorum sorde purgare:
et sic in eo monasterii fundameta iacere:

postulauit a rege ut sibi totum xl. tempus quod in-
stabat facultate ac licentia ibidem orationis
causa demorandi concederet. Quibus diebus cunctis:
excepta dominica: ieiunium ad vesperam iuxta
morem ptelans: nec tunc quidem nisi panes
pmodicum et vnum ouum gallinatum cum par-
uo lacte aqua mixtum percipiebat. Dicebat
enim hanc esse consuetudinem eorum quibus norma
discipline regularis didicerat: ut accepta
nuper loca ad faciendum monasterium vel ec-
clesiam prius orationibus ac ieiunijs domino consecra-
rent. Cuiusmodi dies xl. restarent: venit qui
clamaret eum ad regem. At illene opus religi-
osum negotiorum regalium causa intermitte-
re petijt presbyterum suum Lymbillum: qui
etiam frater germanus erat ipsius pia cepta
complere. Cui cum ille libenter acquiesceret ex-
pleto studio ieiuniorum et orationis fecit ibi
monasterium quod nunc Lentsigen vocatur. Et
religiosis moribus iuxta ritum Lindisfarnes
suum ubi educatus erat instituit. Qui cum annis
multis et in prefata puincia episcopatus ad-
ministraret: et huiusmodi quoque monasterii statu-
tis prepositus curam gereret: casu contigit ut
ad ipsum monasterium tempore mortalitatis adue-
niens tactus ibidem infirmitate corporis ob-
iret: qui primo quidem foris sepultus est. Tempore autem
precedente in eodem monasterio ecclesia est in
honorē beati dei genitricis de lapide facta:
et in illa corpore ipsius ad dexteram altaris re-
conditum. Dedit autem episcopus regendum post se mo-
nasterium fratri suo Leadda: qui postea episcopus
factus est: ut insequentibus dicemus. Quatuor
siquidem quos diximus germani fra-
tres Ledde et Lymbil et Laelm et Leadda
quod raro inueniunt omnes sacerdotes domini fue-
re preclari: et duo ex eis summi sacerdotum gra-
du functi sunt. Cum ergo episcopus defunctus ac
sepultus in puincia nordanhimbroy audi-
rent: fratres qui in monasterio eius erant
in puincia orientaliū saxonum venerunt illo
de suo monasterio homines circiter xxx. cupi-
entes ad corpore sui patris aut vivere si sic
deo placeret: aut morientes ibi sepeliri: qui lib-
erent a suis fratribus et commilitonibus susce-
pti. omnes ibidem supueniente prefate pestilen-
tie clade defuncti sunt: excepto vno puerulo
quem orationibus patris sui a morte postulat esse
se seruatum. Nam cum multo post hec tempe-
rius uiueret: et scripturis legēdis operam daret:
tandem didicit se aqua baptismatis non esse

regeneratū: z mox aqua lauacri salutaris ablutus etiā postmodū ad ordines psbyterij p̄motus est: multūq; i ecclesia utilis fuit. De q̄ dubitādū bec crediderit qn̄ intercessiōib; vt dixi: sui p̄ris ad cui⁹ corp⁹ dilectiōis ip̄i⁹ gr̄a venerat sit ab articulo mortis retent⁹: vt z ip̄e sic mortē euaderet eternā: z alijs queq; fratrib; ministeriū vite ac salutis docēdo exhiberet.

Ut puincia mercioꝝ occiso rege Pennda fidez ch̄i suscepit: et Osuu. p̄ adēpta victoria deo ad p̄struēda monasteria dederit.

Capitulū. XXIII.

Dis t̄pib; rex Osuu cuz acerbis z intolerabilis pateret irruptiones sepe dicti regis mercioꝝ q̄ frat̄re ei⁹ occiderat: ad vltimum necessitate cogēte p̄misit se ei munera z maiora q̄ credi p̄t ornamenta regia vel donaria i p̄ciū pacis largitur: dūmō ille dōmū rediret: et puincias regni ei⁹ vsq; ad internitionē vastare desineret. Cuz rex pfidus nullaten⁹ p̄cib; illi⁹ assensuz p̄beret: q̄ totā ei⁹ gentē a puo vsq; ad magnū delere atq; exterminare decreuerat: respexit ille ad diuine auxiliū pietatē q̄ ab impietate barbarica posset eripi. Clotoq; se obligās: si pagan⁹ inq̄t nescit accipe nostra donaria: offeram⁹ ei q̄ nouit dño dō n̄ro. Nouit ergo q̄ si victor existeret filiā suāz dño sacra p̄ginitate dicandaz offerret: et sic cuz paucissimo exercitu se certamini dedit. Deniq; fert q̄ tricies maiorē pagani habuerint exercitū. Siq̄dē ip̄i. xxx. legiones ducibus nobilissimis instructas i bello habuer. Quib; Osuu rex cū Aluchfrido filio perparū: vt dixi habēs exercitū: sed ch̄o duce p̄fusus occurrit. Flā ali⁹ filius eius Ecfrid eo tpe in puincia mercioꝝ ap̄d reginā Linuise obses tenebat. Filius at̄ Oswaldi regis Didilwald qui eis auxilio esse debuerat in parte erat aduersarioꝝ. eisdēq; cōtra patriam z patrū suoz pugnaturis ductor extiterat: quib; ip̄so tempe pugnandi sese pugna subtraxerat: euentūq; discriminis tuto i loco expectabat. Inito aut̄ certamine fugati sūt z celi pagani duces. regij. xxx. qui ad auxiliū venerāt pene oēs interfecti. In q̄bus Edilbere frater anna regis orientaliū angloꝝ: qui post eū regnauit auctor ip̄e bel-

li perditis militib; sine auxilijs interemptus. Et q̄ prope fluiū Juniet pugnātū est: qui tunc p̄e inundantia pluuiāz late aluēū suū: imo oēs ripas trāsierat. Conrigit vt multo plures aq̄ fugientes q̄ beluātes p̄deret ensis. Tūc rex Osuu iuxta qd̄ dño vouerat pro collata sibi victoria gr̄as dño referēs dedit filiā suā Edilberdā: q̄ vix dū vni⁹ anni impleuerat: perpetua ei virginitate cōsecrādā. Donatis in⁹ sup. xij. possessiūculis terrarū: in q̄b; ablato studio militie terrestris ad exercendam militiā celestē: supplicādūq; p̄ pace gentis ei⁹ etna deuotiōi sedule monachoz locuscus facultasq; suppeteret. E q̄bus videlicet possessiūculis sex in puincia deiroꝝ: sex in bernicioꝝ dedit. Singule vero possessiones. x. erāt familiarū: id ē simul oēs. cxx. Intrauit aut̄ p̄fata regis Osuu filia deo dicāda monasteriū qd̄ nūcupat heruten: id ē insula cerui: cui Luncbild abbatissa p̄fuit. Que post bienniuꝝ cōparata possessione. x. familiaruz in loco qui dicit̄ strenue balch ibi mōasteriū cōstruxit. In q̄ memorata regis filia p̄mo discipula vite regularis: deinde etiaz magistra extitit: donec cōpleto. lx. annoꝝ numero ad complexum z nuptias sp̄si celestis virgo beatata intraret. In quo monasterio z ip̄a: et pater eius Osuu: z mater eius Eanfled: z pater matris eius Eduinus: z multi alij nobiles i ecclesia sancti Petri apli sepulti sūt. Hoc aut̄ bellum rex Osuu in regione Loidis. xij. regni sui āno. xvij. die kal. decembris: cum magna vtriusq; populū vtilitate confecit: Flam z suam gentē ab hostili paganoruz depopulatione liberauit: z ip̄am gentē mercioꝝ finitimarūq; prouinciaz de secto capite perfido ad fidē christiane gratiā cōuertit. Prim⁹ aut̄ez i prouincia mercioꝝ simul z lin diffarorū: ac mediterraneorū angloꝝ factus est ep̄s. Diuina: vt supra dixim⁹: qz ap̄d mediterraneos anglos d̄funct⁹ ac sepult⁹ ē Secundus Lellach: qui relicto ep̄at⁹ officio viuēs: ad scotiam redijt: vterq; de genere scotoꝝ. Tertius Triūpheri de natione quidē angloꝝ: sed edoctus z ordinat⁹ a scotis qui erat abbas in monasterio qd̄ dicitur Ingethlingū ip̄e est locus i q̄ occisus est rex Osuu: vt supra meminim⁹.

Ecclesiastice historie gentis Anglorū

Nā regina Eanfled p̄p̄nqua illi⁹ ob casti-
 gationē nec ei⁹ iniuste postulauit a rege
 Osiuu vt donaret ibi locū monasterio cō-
 struēdo p̄fato dei famulo Trūphere: qz
 p̄p̄nquus z ipe erat regis occisi. In quo
 videlicz monasterio orōnes p̄ytriusqz res
 regis assidue: id est z occisi: z ei⁹ qui occide-
 re iussit eterna salute fierēt. Idez autē rex
 Osiuu tribz ānis post occisionez Penda
 regis mercioz genti: necnō et ceteris aus-
 traliū prouinciaz populis p̄fuit q̄ etiā
 gentē pictoz maxima ex parte regno an-
 glorū subiecit. Quo tēpore donauit p̄-
 fato Peadā filio regis Penda eo q̄ esset
 cognatus suus regnum australiū mercio-
 rū qui sunt (vt dicūt) familiaz humiliarū
 humiliuz discreti fluuio treanta ab aq̄lo
 naribz mercis: quoz terra ē familiaz. iij.
 miliū: s̄z idem Peadā primo vere multuz
 nefarie perempt⁹ est proditione (vt dicūt)
 cōiugis sue in ipō tēpore festi paschalis.
 Cōpletis āt tribz annis post interfectio-
 nē Pendan regis: rebellarūt aduersus re-
 gem Osiuu duces gentis mercioz immi-
 net Eafa z Edelbrecht leuato i regē Uul-
 bere filio eiusdē Penda adolescēte quem
 occultū seruauerāt. Eiectis principibz re-
 gis nō prope fines suos fortiter simul z li-
 bertatē receperūt. Sicqz cū suo regelibe-
 ri: ch̄io p̄o regi p̄ sempiterno i celis serui-
 re gaudebāt. p̄fuit autem rex idez genti
 mercioz annis xvij. Habuitqz primuz
 episcopus Trūphere: de quo sup̄ dixim⁹:
 scōm Jaromā. tertium Eadan: quartuz
 Vinfridū. Omnes hi per ordinē sibimet
 succedentes sub rege Uulfere genti mer-
 ciozū episcopatū sunt functi.

Ut questio sit mota de tempore pasche
 aduersus eos qui de scotia venerāt.

Capitulū. XXV.

Fterea Aidano ep̄o de hac vita
 sublato Finan p̄ illo gradū ep̄ar⁹
 a scotis ordinatus ac missus acce-
 perat: qui in insula Lindisfarnen-
 si fecit eccliam episcopali sede cōgruam.
 quā tamē more scotoz non de lapide: sed
 d̄ robore secto totā cōposuit atqz arundi-
 ne texit: Quā tēpore sequētī reuerēdissi-
 m⁹ archiep̄s Theodorus in honore bea-
 ti Petri apostoli dedicauit. S̄z et episco-
 pus loci illi⁹ Eatzbrecht ablata arundine

plūbilaminis eā totā: hoc ē z tectū z ipos
 quoqz parietes cooperire curauit. His tē-
 poribz questio facta est frequēs et magna
 de obseruatione pasche cōcertantibz eis
 qui de cantua vl̄ de gallis aduenerant qz
 scoti dominicū pasche diez cōtra vniuer-
 salis ecclie morē celebrarent. Erat in his
 acerrimus vir pasche defensor nomie ro-
 man: natione quidē scotus: sed gallie vel
 italie partibz regula eccliaſtice veritatis
 edoctus: q̄ cū Finanō confliſgens multos
 quidē correxit: vel ad solertiozes veritatē
 inquisitionē accēdit: nequa q̄z tamē Finā
 nū emēdare potuit: quin pot⁹ eēt hō fero-
 cis animi acerbiora castigādo z apertum
 veritatis aduersariū reddidit. Obserua-
 bat autē Jacob diaconus quōdā vt supra
 docuim⁹: venerabilis archiep̄i Paulini:
 verū z catholicū pasche cuz oibus quos
 ad correctionē erudire poterat. Obserua-
 bat et regina Eanfled cum suis: iuxta qd̄
 in cantua fieri viderat: habens secum de
 cātua p̄sbyterū catholice obſeruatiōis no-
 mine Rhomanū. Cū nōnunqz cōtigisse
 fertur illis tēporibus vt bis in anno vno
 pascha celebraret. Et cuz rex pascha dñi
 cum solitis ieiunijs faceret: tunc regina
 cū suis persistēs adhuc in ieiunio diē pal-
 marū celebraret. Nec autē dissonantia pa-
 schalis obseruatiōe viuēte Aidano patie-
 ter ob omnibz tolerabat qui patie-ter intel-
 lerāt: qui z si pascha p̄tra morē eoz qui
 ipm miserāt facere non potuit. Opera tū
 fidei pietatis z dilectionis iuxta morem
 omnibz sanctis p̄suetū diligenter exequi
 curauit. Unde ab omnibz: etiā his qui de
 pascha aliter sentiebāt merito diligebat
 nec solū a medio cribz: verū ab ipis quoqz
 ep̄is Honorio cantuarioz z Felice orien-
 taliū angloz veneratiōe habitus est. Des-
 functo autem Sisano qui post illum fuit
 cū Colmanus in ep̄atum succederet. et
 ipe missus a scotia grauior de obseruatio-
 ne pasche: necnon et de alijs eccliaſtice
 vite disciplinis p̄trouersia nata est. Vno
 de merito mouet hec questio sensus z cor-
 da multoz timētū: ne forte accepto ch̄i-
 anitatis vocabulo in vacuū currerēt aut
 cucurrissent. Peruenit z ad ipas p̄cipū
 aures Osiuu videlicet regis et filij eius
 Aluchfridi: qz nimirū Osiuu a scot⁹ edou

ctus ac baptizat: illoꝝ etiã lingua optis
me imbutus nil meliꝝ q̄ q̄ illi docuissent
autumabat. Porro Aluchfrid magistrus
habuit eruditionis christiane Uilfridũ
virum doctissimũ. Hæz z rhomam prius
ppter doctrinã ecclesiasticã adierat z apd
Dalfinũ archiep̄m galliaz lugduni multũ
tũ tempis egerat: a quo etiã r̄sure eccles-
siastice coronã susceperat. Huius doctri-
nã oĩbꝝ scotoꝝ traditiõibꝝ iure p̄ferendũ
sciebat. Un̄ ei etiã donauerat monasteriũ
xl. familiarũ i loco q̄ dicit̄ nirhyphũ. Quẽ
videlicet locũ paulo ante eis q̄ scotos se-
quebant̄ i possessionẽ monasterij dderat.
Sed qz illi postmodũ data sibi optione
magis loco cedere q̄ suaz mutare p̄sue-
rudinẽ volebat̄ dedit eũ illi qui dignã lo-
co z doctrinã haberet z vitã. Uenerat eo-
tpe Agilberechtus occidentalium saxonũ
ep̄s cuiꝝ supra meminimꝝ amicꝝ Aluch-
fridi regis z Uilfridi abbat̄ ad puinciaz
nordãimbroy: et apd eos aliquãdiu de-
morabat̄: q̄ etiã Uilfridũ rogatu Aluch-
fridi in p̄fato suo monasterio p̄sbyterũ fa-
cit. habebat aut̄ secuz ip̄e p̄sbyterũ nomie
Agathone. Nota ergo ibi questioe d̄ pa-
scha v̄l tonsura. vel alijs rebꝝ ecclesiasticis
dispositũ est: vt in monasterio qd̄ d̄ stre-
nes halch: qd̄ it̄p̄tat̄ sinꝝ fari. Cui Lun-
chil abbatissa deo deuota femia postulat
vel poscit synodũ fieri: z hec questio termi-
nari deberet. Uenerũtqz illo reges ambo
pater scilicet z filiꝝ ep̄scopi Colmanꝝ cuz
clericꝝ suis de scotia. Agilberechtꝝ cum
Agathone z Uilfrido p̄sbyterꝝ Jacobo
z germanꝝ i horũ pte erãt. Luncchild abba-
tissa cũ suis i parte scotoꝝ: in q̄ erat etiã
venerabilis ep̄s Ledd iã duduz ordinatꝝ
a scotis: vt sup̄ docuimꝝ: qui z it̄pres in
eo cõcilio vigilantissimꝝ vtriusqz p̄tis ex-
titit. Primusqz rex Osium p̄missã p̄fatiõẽ
q̄ oporteret eos qui vni deo furer̄ vnaz
viuendi regulam tenere: nec discrepare i
celebratiõẽ sacramẽtoꝝ celestium qui vnuz
omnes in celis regnũ expectarent inqui-
rendum potius que esset verior traditiõ:
z hãc ab omnibꝝ cõmuniter esse sequẽdã.
Iussit p̄io dicere ep̄scopũ suũ Colmanũ
q̄ esset ritus z vnũ originẽ ducẽs ille quez
ip̄e sequerẽt. Tũc Colmanꝝ pascha inq̄t
hoc qd̄ agere soleo a maioribꝝ meis acce-

pi qui huc me ep̄scopũ miserũt q̄ oẽs pa-
tres nostri viri deo dilecti eodẽ modo ce-
lebrasse noscũtur. Qd̄ nec incõtẽndũ z
reprobandũ esse videat̄ ip̄m est qd̄ beatus
euãgelista Joannes discipulus specialit̄
dño dilectꝝ cuz oĩbus quibus p̄cerat ecc-
clesijs celebrasse legit̄. Quo hec et his si-
milia dicẽte inssit rex z Agilberechtũ pro-
ferre in mediũ morẽ sue obseruatiõis vn-
de initiũ haberet v̄l qua nunc auctorita-
te sequerẽt. Respõdit Agilberechtus: lo-
quã obsecro vice mea discipulus meus
Uilfrid p̄sbyter: quia vnũ ambo sapimus
cũ ceteris q̄ hic assidẽt ecclesiastice tradi-
tionis cultoribꝝ: et ille melius ac manife-
stius ip̄a lingua angloꝝ q̄ ego per inter-
p̄tem p̄t explanare que sentimꝝ. Tunc
Uilfrid inuente vt diceret ita exorsus est.
Pascha qd̄ facimꝝ inquit vidimꝝ rhome
vbi beati apostoli Petrꝝ et Paulus vixẽ-
re: docuere: passi sũt z sepulti et ab omnibꝝ
celebrari: hoc in italia: hoc in gallia quas
dicẽdi vel orãdi studio p̄transiuimus ab
omnibꝝ agi cõsperimus. Hoc africã: asiã:
z egyptũ greciã z omnẽ orbem q̄cũqz ch̄i
ecclesia diffusa est per diuersas nationes
ac linguas: ac nõ diuerso t̄pis ordine ge-
ri cõperimus: p̄ter hos tamẽ z obstina-
tiõis eoz complices pictos dico z britõ-
nes cũ quibꝝ de duobꝝ vltimis oceani in-
sulis z his nõ totis contra totũ orbẽ stul-
to labore pugnãt. Cui hec dicenti respon-
dit Colmanꝝ. Virũ quare stultũ appella-
re velitis laborẽ nostrũ: in quo tanti apl̄i
qui sup̄ pectꝝ domini recumbere dignus
fuit exẽpla sectamur: cũ ip̄m sapiẽtissime
vixisse omnis mũdus nouerit. At Uilfri-
dus. Absit vt Joannem stulticie reprehẽ-
damus: cuz scita legis moysaice iuxta lit̄-
teras seruari: iudaizante adhuc in multis
ecclesia: nec subito valẽtibꝝ apostolꝝ oẽm
legis obseruantiaz qui a deo instituta est
abdicare. Quõ simulachra que a demoni-
bus inuenta sũt repudiare omnes qui ad
fidẽ veniũt necesse est: videlicet ne scãdas-
lum facerent eis qui inter gentes erant iu-
deis: Hinc est enim q̄ Paulꝝ Timotheũ
circũcidit: q̄ hostias in templo immola-
uit q̄ cum Aquila z Priscilla caput Ebo-
rinti totondit ad nihil videlicet vrile nisi
ad scandalũ vitandam iudeoz. Hinc qd̄

Ecclesiastice historie gentis Anglorū

idē Paul⁹ Jacobo ait. *Vides frat q̄t mi-
lia sunt in iudeis qui crediderūt: z oēs hī
emulatores sūt legis: nec tamē hodie cla-
rescēte p̄ mundū euāgelio necesse est: imo
neclitū fidelib⁹ vel circūcidī: vel hostis
as deo victimaz offerre carnaliuz. Itaq̄
Joānes fm̄ legis p̄suetudinē. xiiij. die mē-
sis primi ad vesperā incipiebat celebrati-
onem festi paschalis: nūl curans vtrū hec
sabbato: an alia qualibet feria pueniret.
At vero Petrus cum rhome p̄dicaret me-
mor: quia dominus prima sabbati resur-
rexit a mortuis: ac mundo spem resurre-
ctionis contulit: ita pascha faciendum in-
tellexit: vt fm̄ p̄suetudinez ac p̄cepta legi.
xiiij. luna p̄mi mēsis eque sic Joānes ori-
entem ad vesperaz semper expectaret. Et
hec exorta: si dñica dies que tunc p̄ia sab-
bati vocabat̄ erat mane ventura in ipa ve-
spera pascha dñicuz celebrare incipiebat.
Quō et nos omnes hodie facere solem⁹.
Sin autē dominica nō p̄mo mane post
lunā. xiiij. sed. xvj. aut decima septima: aut
alia qualibet luna vsq̄ ad. xxj. esset ventu-
ra expectabat eā: z precedente sabbato ve-
spera sacro sancto pasche solēniā incho-
abat. Sicq̄ fiebat vt dominica pasche
dies nō nisi a. xv. luna vsq̄ xxj. seruaretur.
Neq̄ hec euāgelica z aplica traditio legē
soluit: s̄ potius adimplet. In q̄ obseruā-
dū pascha a. xiiij. luna. primi mēsis ad ve-
sperā vsq̄ ad. xxj. lunā eiusdem mensis ad
vesperā p̄ceptū. in quā obseruantia imi-
tandā oēs sancti Joannis successores in
asia post obitū eius: z omnis p̄ orbē eccle-
sia cōuersa est: z hoc esse verū pascha hoc
solum fidelib⁹ celebranduz niceno cōcilio
nō statutū nouiter: sed cōfirmatū est: vt ec-
clesiastica docet historia. Inde p̄stat vos
Colmane neq̄ Joannis vt autumat̄ ex-
empla sectari: neq̄ Petri: cui⁹ traditioni
scientes p̄tradicitis: neq̄ legi: neq̄ euāge-
lio i obseruatiōe vestri pasche p̄gruere. Jo-
annes em̄ ad legis moysaice decreta tem-
pus paschale custodiens nil de p̄ma sab-
bati curabat: q̄d vos nō facit̄ qui nō nisi
prima sabbati pascha celebratis. Petrus
a. xv. luna vsq̄ ad. xxj. diē pasche dñicū ce-
lebrabat: q̄d vos nō facit̄: q̄ a. xiiij. ad. xx.
lunā diē dñicū pasche obseruat̄: ita vt. xiiij.
luna ad vesperaz sepi⁹ pascha incipiat̄*

*cui⁹ neque lex vllā fecit mētionē: neq̄ au-
ctor ac dator euāgelij. Domin⁹ in ea: s̄ in
xiiij. vel vetus pascha manducauit ad ve-
sperā: vel noui testamēti sacramēta i cō-
memorationez sue passionis ecclesie cele-
brāda tradidit. Itemq̄ lunā. xxj. quaz lex
maxime celebrādam cōmendauit a cele-
bratione vestri pasche funditus elimina-
tis. Sicq̄ vt dixi in celebratione summe
festiuitatis neq̄ Joāni: neq̄ Petro: neq̄
legi neq̄ euāgelio cōcordatis. His cōtra
Colmanus. Nunq̄d ait Anatholius vir
sanctus: z i p̄fata historia ecclesiastica mul-
tū laudatus legi vel euāgelio cōtraria sap-
puit qui a. xiiij. vsq̄ ad. xx. pascha celebrā-
dū scripsit. Nunq̄d reuerēdissimū patrez
nostrū Colūbā z successores ei⁹ viros deo
dilectos: qui eodē modo pascha fecerunt
diuis paginis cōtraria sapuisse credēdū
est. Cum plurimi fuerint in eis quozū san-
ctitati celestia signa z virtutū que fecerūt
miracula testimoniū p̄buerunt. quos ipse
sanctos esse nō dubitās semp̄ eoz vitam
mores z disciplinam sequi nō desisto. At
Ulfridus. Cōstat inquit anatholiū virū
sanctissimum doctissimū ac laudē esse di-
gnissimū: sed quid vobis cū illo: cum nec
eius decreta seruetis. Ille ei⁹ pascha suo
regulā vtiq̄ veritatis sequens circulum.
xix. annoz posuit: quē vos aut ignorat̄:
aut agnito z a tota ch̄i ecclesia custoditū
p̄nibilo contēnit̄. Ille sic in pasche do-
minica. xiiij. lunā computauit: vt hāc eadē
ipsa die morem egyptiorum. xv. lunā
ad vesperā esse fateret̄. Sic itē. xv. die do-
minico pasche vt hanc declinata eadem
die esse. xxj. crederet. Cuius regulam di-
stinctiōis vos ignorasse probat q̄ alquorū
tiens pascha manifestissime ante plenili-
nium: id est in. xiiij. luna facitis. De patre
autē vestro Colūbā z sequacib⁹ ei⁹ quoz
sanctitatem vos imitari: z regulam ac p̄-
cepta celestibus signis confirmata sequi
perhibetis: possum respondere qui mul-
tis in iudicio dicentibus domino q̄ i no-
mine ei⁹ p̄phetauerit: z demonia eiecerit
z p̄tutes mltas fecerint respōsur⁹ sit dñs
q̄ nunq̄ eos nouerit. Sed absit vt de pa-
trib⁹ vestris hoc dicā: q̄ iustius multo ē
de icognit⁹ bonū credere q̄ malū. Vñ z il-
los dī famulos ac dei dilectos eē nō nego*

qui simplicitate rustica: sed intentiōe pia deū dilexerūt. Neq; illis multū obesse paſce talē reor obſuantia: q̄s diu null⁹ adueniat q̄ eis iſtituti p̄fectionis decreta q̄ ſequerent̄ oñderet. q̄s vtiq; credo ſi q̄ tunc ad eos catholicus calculator adueniret: ſic eius monita fuiſſe ſecuturos quō ea q̄ nouerant ac didicerāt dei mādāta p̄bant̄ fuiſſe ſecuti. Tu autē z filij tui ſi audita decreta ſedis aplice: imo vniuerſalis ecclie: z hec litteris ſacris p̄firmata ſequi p̄tentiſ: abſq; vlla dubietate peccatis. Et ſi em̄ patres tui ſancti fuerūt nunq̄d vniuerſali q̄ p̄ orbē eſt ch̄i ecclie hoz eſt paucitas vna de angulo extreme inſule p̄ferēda: Et ſi ſctūs erat ac potens p̄tutib; ille colūba veſter: imo z noſter ſi ch̄i erat. Nū p̄ferre potuit beatiffimo ap̄loz p̄ncip̄: Cui dñs ait. Tu es petrus: z ſup hanc petrā edificabo eccliam meā: z porte inferi nō p̄ualebūt aduerſus eā: z tibi dabo claves regni celoz. Nec porate Ulfrido dixit rex. Uerene Colmane hec illi petro dicta ſunt a dño: Quia ait vere rex. At ille Habetis in q̄t vos p̄ferre aliq̄d tante p̄tatis veſtro colūbe datū. At ille ait. Nil ruruſum rex. Si vtriq; veſtrū inq̄t in hoc ſine vlla p̄trouerſia p̄ſentiant q̄ hec p̄ncipaliter Petro dicta. z ei claves regni celoz ſint date a dño. Rñderūt etiā vtriq;. At ille ita p̄cluſit. Et ego vobis dico: q̄ hic eſt oſtiarius ille cui ego p̄tradere nolo. Sed inquantū noui vel valeo huius cupio in oib; obedire ſtatutis: ne forte me adueniente ad fores regni celoz non ſit q̄ reſerat auerſo illo q̄ claves tenere p̄bat. Nec dicēte rege fauerūt aſſidentes quiſſine aſtātes maiores vna cū mediocrib; abdicata minus perfecta iſtitutiōe ad ea que meliora cognouerāt ſeſe tranſſerre feſtinant.

Ut Colman victus domum redierit: et Tuda p̄ illo ep̄atu ſit functus: qualisq; illis doctorib; ecclie fuerit habitus.

Capitulum XXXVI.

In quo p̄ſcriptu ac ſoluta p̄cione Agiberechtus domū rediit Colmā vidēs ſp̄retā ſuā doctrinā ſeſe etāq; eſſe d̄ſpectā aſſūpt; his q̄ ſeſe q̄ voluerūt. id eſt q̄ paſca catholicū z tōſurā coronē. Nā z de hoc q̄ſtio non minima

erat: recipere nolebāt ſcotiam reſſus eſt: tractaturus cū ſuis q̄d de his facere d̄beret. Sed relictis Scotoz veſtigijs ad ſuam ſedē rediit: vtp̄ta agnita obſeruatiōe catholici paſce. Facta autē hec queſtiō anno dñice incarnationis. dclxiij. q̄ fuit annus Oſiuu regis. xxij. Ep̄atus autē ſcotoz quā geſſerūt in puincia angloz ann⁹ xxx. ſiquidem Aidā. xvij. annis. Finan. x. Colman tribus ep̄atus tenuere. Reuerſo autē patriā Colmano ſuſcepit p̄ illo ep̄atū Floridan himbrozū famulus ch̄i Tuda q̄ erat apud ſcotos auſtrinos eruditus: atq; ordinatus ep̄s habēs iuxta morē puincie illius coronā tonſure eccliaſtice: z catholice t̄pis paſcalis regulā obſeruans. Vir q̄dam bonus ac religioſus: ſ; p̄ modico tēpore eccliam regens venerat de ſcotia tenente adhuc pontificatū Colmano: z diligenter ea que ad fidem ac veritatē p̄tinet z verbo cunctos docebat z opere. Porro fratrib; q̄ in lindiffarnenſi ecclia ſcotis abeuntib; remanere maluerūt p̄poſitus eſt abbas iure vir reuerendiſſimus ac manſuetiſſimus Eata q̄ erat abbas monaſterio q̄d vocat̄ malros: q̄d aiunt Colmanuz habiturū petiſſe z ipetrat̄ a rege Oſiuu: eo q̄ eſſet idem Eata vnus de. xij. pueris Aidani: quos p̄mo ep̄atus ſui t̄pore de nauigatione angloz erudiendos in ch̄iſto accepit. Vultū nāq; eundem ep̄m Colmanuz rex p̄ſita illi prudētia diligebat. Ip̄e eſt Eata q̄ nō multo poſt eidem ecclie Lindiffarnenſis ep̄us factus eſt. Abiens autē domuz Colman aſſumpſit ſecum partem oſſium reuerendiſſimi p̄ris Aidani. Partem vero in ecclieſia cui ſerat reliquit z in ſacrario eius condi p̄cepit. Quātē autē p̄ſimonie: cuius p̄tinentie fuerit ip̄ſe cūz p̄deceſſorib; ſuis teſtabatur etia; locus ille quē regebant: vbi abeuntibus eis excepta ecclia pauciſſime domus reperte ſūt. Hoc eſt: ille ſolū modo ſine quib; p̄uerſatio civilis eſſe nullatenus poterat. nil pecuniarū abſq; pecorib; habebant. Si q̄d em̄ pecunie a diuitibus accipiebant mox paupib; dabant. Nā neq; ad ſuſceptionē potentium ſeculi: vel pecunias colligi: vlt̄ domos p̄uiderē neceſſe fuit. Qui nūq; ad eccliam niſi orōnis t̄m z audiēdi verbuz dei cauſa veniebant. Rex ip̄ſe cū oportuz

Ecclesiastice historie gentis Anglorum

nitatis exegisset cū. v. tñ ac tñ. vj. mīstr' ve-
niebat: et expleta in ecclia oratiōe discede-
bāt. Et si forte eos ibi reficiētingeret. sim-
plici tantū et quotidiano fratrum cibo pten-
ti nil ultra querebāt. Tota em̄ fuit sollicitu-
do doctorib' illis deo fūcēdi nō seculo: to-
ta cura cordis excolēdi nō ventris. Tñ et
in magna erat veneratōe tpe illo religiōis
habitus: ita vt vbicūq; clericus aliq; aut
monachus adueniret gaudenter ab oib'
tanq; dei famulus exciperet. Et iam si in
itinere pgens inueniret occurebāt et flexo
cervice vel manu signare: vel ore illius ses-
bñdici gaudebāt. Verbis q; horū exhorta-
toris diligēter auditū pbebāt. Sed et die-
bus dñicis ad eccliaz sine ad monasteria
certatū reficiēdi corpis: s; audiendi ser-
monis dei grā p̄fluebāt. Et si q; sacerdo-
tū in vicū forte deueniret: mox cōgregati
in vnū vicini verbuz vite ab illo expetere
cunctabāt. Nā neq; alia ip̄is sacerdotib'
aut clericis vicos adēdi q; p̄dicandi ba-
ptizandi: infirmos visitādi. Et vt breuiter di-
cam anias curandi causa fuit: q; intantū
erant ab om̄i auaricie peste castigati vt ne
territoria ac possessiōes ad destruenda mo-
nasteria nisi a potestatib' seculicoacti ac-
ciperēt. Que p̄suetudo p̄ om̄ia aliquanto
post hec tpe in eccliaz Nordanhimbro-
rū seruata est. Sed de his satis dictū.

Ut Egberecht vir sanctus de natione
Anglorū monachicam in hybernia vitam
duxerit. **Caplm. XXVII.**

De anno dñice incarnationis. dc
lxiij. facta erat eclipsis sol' die ter-
tio mēsis. Datū hora circiter dci-
ma diei. Quo etiā anno subita pe-
stilētie lues depopulat' p̄us australib' bri-
tānie plagis. Nordanhimbroz q; puincis
am corripuens: atq; acerba clade diutius
longe lateq; deseniēs magnā hoim mul-
tudinē strauit. Qua plaga p̄fatus dñi sa-
cerdos Tuda raptus est de mō: et in mo-
nasterio qd vocat' Pegnalech honorifice
sepultus. Nec aut' plaga Hyberniā q; in-
sulaz pari clade p̄mebat. Erant ibidem eo
tpe multi nobiliū sil' et mediocriū de gēte
Anglorū. Qui tpe Finani et Colmani ep̄o-
rū relicta insula patriā vel diuine lectiōis
vel p̄tinētioris vite grā illo secesserāt. Et
qdē mox se monastice p̄uersatiōi fideliter

mancipauerūt. alij magis circūcūdo p̄ cel-
las m̄grōz lectiōi operā dare gaudebant
Quos oēs scoti libentissime suscipientes
victum eis q̄tidianū sine p̄cio: libros q; q;
ad legendū et magisteriū gratuitum p̄bere
curabāt. Erāt inter hos duo iuvenes ma-
gne indolis de nobilib' angloz Edilhun
et Ecberecht: quorum p̄or frater Edilhun:
viri eque deo dilecti: q; et ip̄e eo sequēte hy-
berniā grā legendi adijt. Et bñ instructus
patriā redijt: atq; ep̄us in puincia lindisse
factus multo eccliaz tpe nobilissime rexit.
Di q; cū essent in monasterio quod lingua
scotoz Rathmelfigi appellat': et om̄es socij
ip̄oz vel mortalitate de seculo rapti: vel p̄
alia essent loca dispersi. Corrupti sunt am-
bo eiusdez mortalitatis et quissime afflicti.
E q; Egberecht: sic mihi referebat qdā
veracissimus et venerandus Cantue p̄sby-
ter: q; se hec ab ip̄o audisse p̄hibebat: cū se
estimaret morituruz egressus est tpe matu-
tino de cubiculo: in q; infirmi q̄secebāt resi-
dens solus in loco oportuno: cepit sedu-
lus cogitare de actib' suis et compunctus
memoria p̄ctōz suoz faciē lachrymis ab-
luebat. Ad quē intimo ex corde deuī p̄ca-
bat: ne adhuc mori deberet p̄usq; vel p̄te-
ritas negligētias q; in puericia sine infā-
tia cōmiserat p̄fectus ex tpe castigaret: vt
in bonis se opib' abundantius exerceret.
Vouit etiā votū q; a deo pegrinus viues-
re vellet vt nunq; in insulā in qua natus. i.
britanniā rediret: q; p̄ter solennē canonis-
ci tēpis psalmodiā si nō valitudo corpis
obstiteret quotidie psalteriū totum in me-
moria diuine laudis decantare: q; in om̄i
septimana diem cū nocte ieiunus trāsiret
Lūq; finitis lachrymis p̄cib' et votis do-
mū rediret: inuenit sodalem dormientem
et ip̄e quoq; lectulū p̄scendēs cepit inque-
tez membra laxare. Et cū paululū quiesce-
ret expergefactus sodalis resperxit euz: et
ait. O frater Egberechti: o qd fecisti spe-
rabam quia pariter ad vitam eternam in-
trarem. Veruntamen scito: quia que
postulasti accipies. Didicerat em̄ p̄ vilios-
nem et quid ille petisset: et quia petita im-
petrasset. Quid multa: ip̄e Edilhun pro-
xima nocte defunctus est. At vero Egb-
erecht decussa molestia egritudinis con-
ualuit: ac multo post tpe viuēs: acceptūq;

sacerdotij gradum dignis ornatis actibus post multa virtutū bona ut ipse desiderabat nup. i. anno dñice incarnationis. dcc. xxix. cū eēt ipse ānoꝝ. xc. migravit ad regna celestia. Duxit aut vitā in magna hūilitate: mansuetudinis: continentie: simplicitatis: et iusticie pfectōe. Uñ et gētis sue: et illis in quibus exulabat natiōibꝫ Scotōꝝ siue pictōꝝ: et exemplo viuendi: et instantia docēdi: et auctoritate corripiendi: et pietate largiēdi de his que a diuitibꝫ acceperat multū pfectit. Addidit aut votis que diximus ut in. xl. semp nō plus q̄ semel in die reficeret: non aliud q̄ panē ac lac tenuissimū. et hoc cū mensura gustaret. Quō vicz lac pridienouū in fiala pōere solebat: et post noctē ablata superficie crassiore ipse residuum cū modicū continentie etiā. xl. diebꝫ añ natiuitatē dñi: totidē quoq; post pacta solennia Pentecostes: hoc est quinquagesime semp obseruare curabat.

Ut defuncto Zuda Ulfrid in gallia: Leadda apud occidentales saxones in p uincia nordanbimbroꝝ sint ordinati epi. Caplm. XXVIII.

Posterea rex Aluchfrid misit Ulfridū p̄sbyterū ad regem galliarū q̄ eū sibi suisq; p̄secrari faceret ep̄m. Et ille misit eū ordinādū ad Agilberchtū d̄ q̄ sup̄ diximꝫ: q̄ relicta britānia parisiace ciuitatē factꝫ fuerat ep̄s: et cōsecratus est magno cū honore ab ipso ueniētibꝫ plurimis ep̄is in vico regio q̄ vocat̄ in cōpēdio. Quo adhuc in trāsmarinis partibꝫ p̄pter ordinationem demorante imitatus industria filij regis Dsiuu: misit cantua virū sc̄m̄ modestū moribꝫ scripturarū lectōi sufficiēter instructū et ea que in scripturis agēda didicerat opibꝫ solerter exequentē q̄ Ebura cēsis ecclie ordiaret ep̄s. Erat autē p̄sbyter vocabulo Leadda: frat̄ reuerēdissimi antistit̄ Ledd: cui⁹ sepi⁹ meminimꝫ: et abbas mōasterij illius qd̄ vocatur Ledisgen. Misitq; cū eo rex p̄sbyterū suū vocabulo Eadhedū q̄ postea regnante Ecfrido h̄ip̄sis ecclie p̄sul factus est. Uex illi cantua pueniētes inuenerunt archiep̄m Deusdedit iā migrasse de seculo: et nec dū aliū p̄ eo p̄stitū fuisse p̄tificē: Uñ diuerterūt ad puincia occidentaliū

saxonū: vbi erat vin is ep̄s: et ab illo est vir p̄fatus p̄secratus antistes. Assumptis in societate ordinationis duobꝫ de britonum gente ep̄is: q̄ dñicum pasce diez ut sepius dictū: sec⁹ morē canonicū. a. xiiij. vsq; ad xx. lunā celebrant. Nō em̄ erat tunc vllus excepto illo Vine in tota britānia canonicē ordinatus ep̄s. Cōsecratus ḡ in ep̄atū Leadda: maximā morē cepit eccliaſtice veritati et castitati curā imp̄dere humilitatē continentie: lectōi operā dare: oppida: rura: casas: vicos: castella p̄pter euāgelizandū nō eq̄tando: sed ap̄loꝝ morē pedibꝫ incedendo pagrare. Erat autē de discipulis Adriani: iisdē actibꝫ ac moribꝫ iuxta exēplū ac fratris sui Ledd suos instruere curauit auditores. Veniēs q; britāniā Ulfrid iam ep̄s factus: et ipse p̄ plura catholice obseruatiōis moderamina ecclieſis angloꝝ sua doctrina p̄tulit. Uñ factū ut crescente p̄ dies institutiōe catholica Scoti oēs q̄ inter anglos cōmorabant̄ aut his manus darēt: aut suā rediret ad patriam.

Ut Uirhardus p̄sbyter ordinādus in archiep̄m de britannia sit missus rhomā: quē remissa morē scripta pape ibidē obisse narrauerūt. Caplm. XXIX.

Is t̄p̄ibꝫ reges Angloꝝ nobilissimi Dsiuu puicie Nordanbimbroꝝ: et Ecberecht cātuariōꝝ habitō in se p̄silio qd̄ d̄ statu angloꝝ esset agendū. Intellexerat ei⁹ facit Dsiuu quibus educatis a scotis: q; rhomana esset catholica et aplica ecclia. Assumpsit cū electiōe et cōsensu sancte ecclie genti angloꝝ virū bonum et aptū ep̄m p̄sbyterū nomine Uirhardū de clero deus dedit ep̄i. et hūc antistitē ordinādū Rhomā miserūt: quatenus accepto ipse gradu ep̄atus: catholicis p̄ oēm britāniā ecclieſis Angloꝝ ordinare posset antistes. Verū Uirhart romā p̄uētus p̄us q; p̄secrari in ep̄m posset morte p̄cept⁹ est: et h̄mōi l̄re regi Dsiuu britāniā remisse sūt. Dño excellentissimo filio Dsiuu regis saxonū: vitalianus ep̄s seruus seruorū dei. Desiderabiles literas excellentie v̄re suscepimus quas relegētes cognouimus eius p̄ssimā deuotionē seruētissimūq; amorē quem habet p̄ter beatā vitā. et q; dextera dñi i p̄tegenere ad verā et aplicam fidem sit conuersus

Ecclesiastice historie gentis Anglorum

speras vt sic in sua gente regnat z ita z cuz
chrode futuro conregnare. Bndicta igit
gens q̄ talē sapiētissimū z di cultorē p̄mes
ruit h̄c regē. q̄ nō selū ip̄e dei cultor exti
tū: s; etiā oēs subiectos suos meditat die
ac nocte ad fidē catholicā atq; aplicā pro
sue aie redēptōe p̄uerti. Quis em̄ audies
hec suauia nō letet? Quis n̄ exultet z gau
deat in his p̄ijs opib; q; z gēs vestra ch̄o
oipotenti deo credidit fm̄ diuinorū p̄phaz
rū voces: sic scriptū est in Esaia: In die il
la radix Jesse q̄ stat in signū p̄p̄oz ip̄m gē
tes dēp̄cabunt. Et iterū. Audite insule et
attendite ppli de longe. Et post paululum
Paruū inqt est vt mibi sis seru⁹ ad susci
tandas trib; Jacob z feces israel p̄uertē
das. Dedi te in lucē gentium vt sis salus
mea vsq; ad extremū terre. Et rursum. Re
ges videbūt z p̄surgent p̄ncipes z adora
būt. Et post pusillū. Dedi te in fedus ppli
vt suscitares terrā: z possideres heredita
tes dissipatas: z diceres his q̄ vincti sunt
exite. Et his q̄ in tenebris reuelamini. Et
rursum. Ego dñs vocauī te in iusticia: z ap
prehēdi manū tuā z suauī z dedi te in lucē
gentiū z in fedus ppli: vt aperires oculos
cecoz z educeres de p̄clusionē vinctū de
domo carceris sedentē in tenebris. Ecce
excellētissime fili q̄ luce clari⁹ est nō so
lū de vobis: sed etiā de om̄ib; p̄phetatū gē
tib; q; sint crediture in ch̄o oim̄ p̄ditore
Quāobrem oportet vestrā celsitudinē vt
pote mēbrū existens ch̄i in om̄ib; piāz res
gulā seq̄ p̄niter p̄ncipis ap̄oz: siue i pa
sca celebrandū: siue in om̄ib; que tradide
runt sancti apli Petrus z Paulus: qui vt
duo luminaria celi illumināt mundū: sic
doctrina eozū: corda hoīm quotidie illu
strat credentiū. Et post nōnulla q̄ de cele
brando p̄orbē totum vno vero pasca loq̄
tur hoīem deniq; inquit docibilē: z in oi
bus ornatū antistitez fm̄ vestroz scripto
rum tenorē: minime valuimus nunc repe
rire p̄longinquitate itineris. profecto em̄
dum hm̄oi apta repertaq; p̄sona fuerit eū
instructū ad vestrā dirigimus patriā: vt
ip̄e z viua voce z p̄ diuina oracula om̄ez
inimici zizaniā ex om̄i vestra insula cū di
uino nutu eradice. Nunuscula a vestra
celsitudine beato p̄ncipe ap̄oz directa: p̄
eterna eius memoria suscipimus: gr̄as q;

ei agimus: ac p̄ eius incolumitate iugiter
deus dēp̄camur cū ch̄i clero. Itaq; q̄ hec
obtulit munera de hac subtractus est lu
ce sic vsq; ad limina ap̄oz: pro q̄ valde lu
mus p̄tristati cur hic esset defūctus. Ve
rūtū gerul⁹ haz vestroz literaz v̄is mi
sis z bñficia sc̄oz martyz Laurentij: Jo
annis: z Pauli. et Gregorij: atq; Pāchra
tij: eis fecimus dare vestre excellentie p̄fe
cto oēs p̄tradicedas. Nā z p̄ungi v̄e n̄e
sp̄ritali filie direximus p̄ p̄fatos gerulos
crucē clauē aureā habētes d̄ sacratissimū
vinculis b̄roz Petri et Pauli ap̄oz. De
cuius pio studio cognoscētes tātū cūcta
sedes aplica vna nobiscū letat quātū ei
pia opa corā d̄o flagrat z vernat. Festinet
igit q̄ sumus v̄ia celsitudo vt optam⁹ totā
insulā suā deo ch̄o dicare. p̄fecto em̄ has
bet p̄tectorē humani generis redemptorē
dñm n̄m iesum ch̄m: q̄ ei cuncta p̄sp̄era
impartiet z in nouū ch̄i pplm̄ coaceruet
catholicā ibi z aplicā p̄stituēs fidē. Scri
ptū est em̄: q̄rite p̄mū regnū dei z iustitiā
eius: z hec oia adūcient vobis. Nimirū ei
querit z impetrauit et ei oēs sue insule vt
optamus suadent: paterno itaq; affectu
salutātes vestrā excellētā diuinā iugiter
p̄camur clementiā que vos vestrosq; oēs
in om̄ib; bonis opib; auxiliari dignetur
vt cum christo in futuro regnetis seculo:
Incolumē excellentiam vestram gr̄a sup
nacu stodiat. Qui sane p̄ Uigbardo rep̄
tus ac dedit catus sit antistes libro sequen
te opportunius dicet

At orientales saxonēs tpe mortalitatz
ab idolatria reuersi: p̄ instantiam Jarus
man ep̄i: mox sunt ab errore correcti.

Capl'm. XXX.

Adem tpe puincia orientaliū sac
xonū post Uidhelmū: de quo sup̄
diximus: p̄fuere regis Sigberet
Sebbi: quibus ipsi reges mercioz
Uulthe resubieci que v̄icz puincia cuz p̄
fate mortalitatz clade p̄meretur Sigberi
cum sua p̄te ppli relict; ch̄ristiane fidei sa
cramētis ad apostasiam p̄uersus est. Nā
z ip̄e rex et plurimi de plebe siue optima
tib; diligentes hanc vitā z futurā nō que
rentes: siue etiā nō esse credētes ceperunt
p̄bana q̄ derelicta erant restaurare: z ado

rare simulacra quasi hec possēt a mortali
tate dēdi. Porro soci⁹ eius & coheres re-
gni eiusdē Sebba magnā fidē pceptaz cū
suis omībz deuotiōe seruauit magna: vt
in sequētibz dicem⁹: & vitā fidelē felicitate
cōpleuit. Quō vbi rex Uulfberī cōperit fī-
dem videlicet puicīe ex pte pphanatā mi-
sit ad corrigendū errorem reuocādāq; ad fi-
dez veritatē puicīā Jarumā ep̄m qui suc-
cessor erat Trūpberī. Qui multa agēs sol-
ertia iuxta qd mibi p̄byter q̄ comes itiz-
ner⁹ illi & coopator p̄bi extiterat referebat
Erat em̄ religiosus & bonus vir lōge late-
q; guagatus: & pplm & regē p̄fatū ad viāz
iusticie reduxit adeo vt relict⁹ siue destru-
ct⁹ pphanis arisq; q̄s fecerāt aperirēt eccle-
sias: ac nomē ch̄i cui cōtradixerāt cōfite-
ri gauderēt. Mag⁹ cū fide resurrectōis in
i lo q̄ in p̄fidie sordibz inter idola viuere
cupiētes. Quibz ita gest⁹ & ip̄i sacerdotes
doctoresq; eoz domū rediere letātes.

Explicit liber tertius

Incipit liber quar-
tus ecclesiastice historie gētis angloz. cū
recollecta caploz annotatione.

Ut defuncto Deusede wigbart ad sus-
cipiendū ep̄atū romā sit missus. Sed illo
ibidem defuncto Theodor⁹ archiep̄s or-
dinatus et cū Adriano abbate sit britan-
niam missus.

Caplm I

Anno memo-
rato eccl̄y sol⁹ et mox
subita pestilentia quod &
Colman ep̄scopus vna
nimi catholicarū intenz
toe iugac⁹ ad tuos reuersus ē. Deusede
fert⁹ eccl̄ie doruernēs ep̄s obiit p̄die
iduū iuliaz. Sz & Erconbrecht rex cātū
arioz codē mēse ac die d̄funct⁹ Ecberech-
to filio sedē regni reliq̄t: quā ille susceptaz
p nouē annos tenuit. Tūc cessāte nō pau-
co modico tpe ep̄atu missus est rhomā ab
ip̄o simul & a rege nordāhimbrioz Osuu:
vt in p̄cedēti libro dixim⁹ wigbart p̄bye
vir in ecclesiasticis disciplinis doctissim⁹

de genere angloz petēs. peccātia angloz
ep̄z ordiari. Nullis parit ap̄lico pape vo-
narijs & aureis atq; argēteis vasis n̄ pau-
cis qui vbi rhomā puenit cui⁹ sedi ap̄lice
tēpore illo Vitalianus p̄erat: post q̄ itine-
ris sui causā p̄fato pape ap̄lico patefecit
nō mlto post & ip̄e & oēs pene q̄ euz eo ad-
uenerāt socij pestilētia supueniēte d̄leti sē
At ap̄licus papa habito de his p̄fatio q̄ si-
uit sedulus quē eccl̄ijs archiep̄o angloz
mitteret. Erat autē in mōasterio hiridano
qd est non longe antea policāpani abbas
Adrianus vir natiōe afer sacris diligēt
imbutus monasterialibz simul et ecclesia-
sticis disciplinis institutus: grece pariter &
latiē lingue pitissimus. Hūc ad se accitū
papa iussit ep̄atu accepto britaniā venire
qui indignū se tāto gradui respōdēs ostē-
dere posse se dixit aliū cui⁹ magis ad sus-
cipiendū ep̄atū & eruditio pueniret & etas.
Lūq; monachū quēdaz de vicino virginū
monasterio nomie Adriani p̄tifici offer-
ret: hic ab oibz qui nouere dign⁹ ep̄atu iu-
dicatus est. Uex pondus corporee infir-
mitatis ne ep̄s fieri possit obstitit. Et rur-
sum Adrian⁹ ad suscipiendū ep̄scopatū
actus est. Qui petens iducias si forte ali-
um qui ep̄scopus ordinaretur ex tempe-
posset inuenire. Erat ip̄o tempore rhome
monachus Adriano notus nomie Theo-
dorus natus ex tharso cicilie. vir & secula-
ri & diuina literatura. & grece instructus &
latine: probz moribus & etate venerādus.
id est annos habens etatis. lxxvj. Hūc of-
ferens Adrianus pontifici vt ep̄scop⁹ or-
dinaretur obtinuit: his tñ cōditionibz in-
terpositis vt ip̄se eū p̄ducerz britaniā eo
q̄ iā bis ptes galliarū diuersis ex causis
adiisset. & ob id maiorē huius itineris pa-
gendū noticiā haberet: sufficiensq; esset in
possessōe hominū pprioz. Et vt ei doctri-
ne coopator existens diligēt attenderet:
ne qd ille p̄trariū p̄itati fidē grecoz more
in ecclesiā cui p̄erat iroduceret. Qui sub
diaconus ordinat⁹ q̄tuor expectauit mē-
ses donec illi coma cresceret q̄ in coronā
tōdi possz. Habuerat em̄ tōsurā more oriē-
talū sc̄ti Pauli ap̄li. Qui ordinatus est a
Vitaliano papa anno d̄nice incarnatiōis
d̄clxxvij. sub die. vij. Kalēdarū april. do-
minica. et ita vna cū Adriano. vi. kl. iūij.